

Savišvieta

LIETUVOS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO
ASOCIACIJOS LEIDINYS

2024 (2)

TURINYS

ĮŽANGA	3
1. SUAUGUSIŲJŲ MOKYMOSI SAVAITĖ: 25 metų kelias	4
1.1 Dvidešimt penki mokymosi rudenys	5
1.2 Dvidešimt penktoji suaugusiųjų mokymosi savaitė	9
1.3 Pašėlusios suaugusiųjų mokymosi savaitės sutiktuvės Bistrampolio dvare....	15
1.4 Kaip suvaikyti mintis bendraujant?.....	18
1.5 Suaugusiųjų mokytojų bendruomenės telkimo patirtis: bendradarbiavimas, augimas ir pokyčiai.....	29
1.6 Šiaulių r. TAU dramos studija „Balzamina“	31
1.7 Lietuvos suaugusiųjų mokymosi centrų vadovų asociacijos iniciatyva	33
1.7.1 Nustebinti save mąstymu yra tik pradžia. Mokykimės toliau!.....	33
1.7.2 Kūryba, atradimai ir azartas – suaugusiųjų mokymosi savaitę prisiminus...	38
1.7.3 Vilniaus „Varpo“ suaugusiųjų gimnazija atveria duris netikėtiems atradimams: kultūrinė popietė su tarptautiniu atgarsiu.....	41
1.7.4 Įkvėpianti suaugusiųjų mokymosi savaitė Vilniuje.....	43
2. LSŠA ir jos NARIŲ PATIRTIS ir NAUJIENOS	45
2.1 Mobilumo projektai: žvilgsnis į asmeninę, profesinę ir institucinę sėkmę....	46
2.2. „Kritinio mąstymo teorija suaugusiųjų mokymosi praktikoje: įkvėpimas veikti kritiškai“ (MIND).....	57
2.3 Senjorų savanorystės galimybių plėtra.....	62
3. AKTUALIJOS. EUROPOS ir LIETUVOS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO NAUJIENOS	68
3.1 Ar suaugusieji turi gebėjimų, reikalingų klestėti pokyčių pasaulyje?.....	69
3.2 Europos suaugusiųjų švietimo asociacijos ir Europos pagrindinių įgūdžių tinklo pareiškimas dėl PIAAC apklausos rezultatų	79
3.3 Suaugusiųjų mokymosi 21 amžiuje manifestas. Kurkime besimokančią Europą, kurioje visi galėtų patirti mokymosi galią ir džiaugsmą!.....	81
3.4. „Epale“ aktualijos.....	84
3.4.1 „Epale“ platformai DEŠIMT metų! Švęskime kartu	84
3.4.2 „Epale“ teminės kryptys 2025 metams	86

Leidinio sudarytoja DR. VILIJA LUKOŠŪNIENĖ.

Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija neatsako už straipsniuose išsakytas mintis – autentišką autorių nuomonę.

Dauguma leidinyje pristatomų projektų yra finansuojami Europos Sąjungos lėšomis. Tačiau išreiškiamas požiūris ar nuomonė yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Nacionalinės agentūros požiūrį ar nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei Nacionalinė agentūra negali būti laikoma už juos atsakinga.

Leidinyje naudojamos nuotraukos iš straipsnius pateikusių organizacijų ir įstaigų bei asmeninių straipsnių autorių archyvų. Nuotraukos leidinyje publikuojamos turint jas pateikusių asmenų sutikimą.

Iliustracijų autoriai:

Živilė Šimėnienė (1,2 atsklandos lapai)

InterSe (viršelis, 3 atsklandos lapas)

Antrasis 2024 metų *Savišvietos* leidinys apžvelgia pagrindines praėjusių metų antrojo pusmečio Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos ir jos narių veiklas bei supažindina skaitytojus su Europos suaugusiųjų švietimo aktualijomis.

Pirmoji dalis skiriama suaugusiųjų mokymosi savaitės dvidešimt penkerių metų sukakčiai ir 2024 -ųjų metų Savaitei „Nustebink save mąstymu!“

Dvidešimt penkerių suaugusiųjų mokymosi savaitės kelių skaičiais ir faktais apžvelgia dr. Vilija Lukošūnienė ir LSŠA atsakingoji sekretorė Dalia Cymbaliuk. 2024 m. suaugusiųjų mokymosi savaitė pristatoma aštuoniuose straipsniuose. Be faktais ir emocijomis nuspalvinto apibendrinimo skaitytojai dar ras:

- LSŠA Valdybos narės, Panevėžio rajono švietimo centro direktoriaus pavaduojos straipsnį apie pašėlusias Savaitės sutiktuves Bistrampolio dvare.
- Metų andragogės Romutės Koncevičienės mintis apie jos kelionę po suaugusiųjų mokymosi pasaulį.
- Lietuvos suaugusiųjų mokymo centrų vadovų asociacijos narių aprašymus, kas vyko Vilniaus miesto suaugusiųjų gimnazijose.

Antrojoje leidinio dalyje pristatomos LSŠA ir jos narių aktualijos: 2021 - 2024 metais vykdytų mobilumų įtakos dalyvavusių kolegų asmeniniam ir profesiniam tobulėjimui apibendrinimas, kritinio mąstymo ugdymui skirtą projekto pirmųjų metų apžvalga ir visuomeninės organizacijos „Senjorų pasaulis“ senjorų savanorystės iniciatyva.

Trečioji dalis–Lietuvos ir Europos suaugusiųjų švietimo naujienos:

- Arūnas Bėkšta analizuoja PIAAC tyrimo rezultatus ir ką jie reiškia Lietuvai.
- Atliepdamos PIAAC rezultatus Europos suaugusiųjų švietimo asociacija ir Europos pagrindinių įgūdžių tinklas skelbia bendrą kreipimąsi į nacionalines ir regionines valdžias įstaigas dėl padėties gerinimo.
- Europos suaugusiųjų švietimo asociacija ir toliau kviečia džiaugtis mokymusi, atnaujindama Mokymosi XXI amžiuje memorandumą.
- Pasitikdama veiklos 10- metų „Epale“ skelbia prioritетines 2025 metų temas.

Malonaus skaitymo!

Leidinio sudarytoja

**1. SUAUGUSIŲJŲ MOKYMOSI
SAVAITĖ: 25 metų kelias**

1.1 Dvidešimt penki mokymosi rudenys

...

DR. VILJA LUKOŠŪNIENĖ,
LSŠA PROJEKTŲ KOORDINATORĖ
DALIA CYMBALIUK,
LSŠA ATSAKINGOJI SEKRETORĖ

Regis dar taip neseniai (2000 metais) Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija pirmą kartą pakvietė Lietuvos suaugusiųjų švietėjus įsijungti į suaugusiųjų mokymosi savaitės organizavimo kampaniją ir pasvarstyti, ar „suaugusiųjų mokymasis yra teisė, pareiga ar privilegija”...

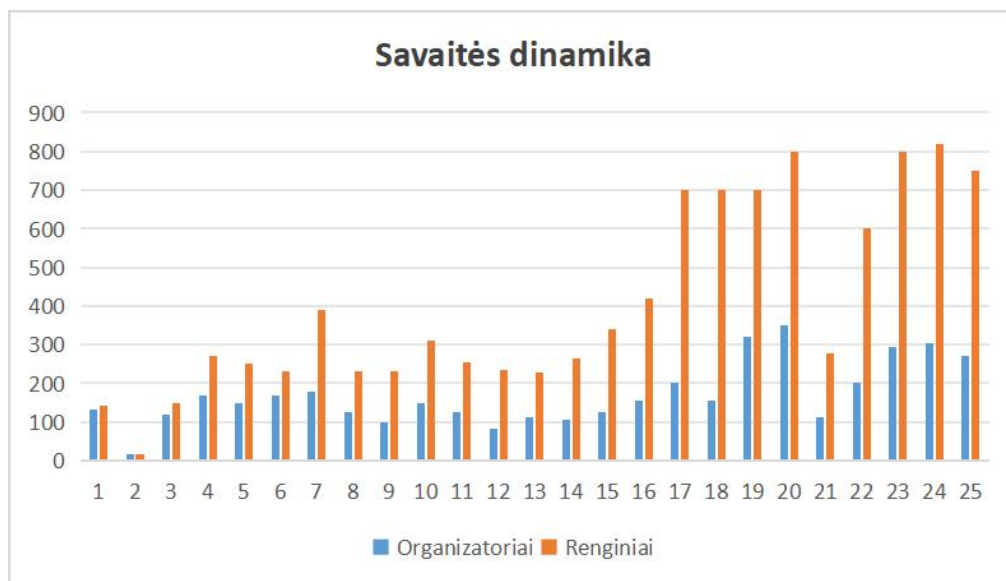
Beveik „vakar“ (2019) kvietėme į 20 - ają mokymosi savaitę, prasidėjusią Vilniaus geležinkelio stotyje ir pakvietusią keliauti į mokymosi erdves čia pat - už kampo...

Sunku patikėti, bet 2024 m. lapkričio mėnesį įvyko jau 25 - oji mokymosi savaitė. Kaip ir ankstesniais metais taip pat ir pastaroji savaitė kvietė suaugusius žmones (jau besimokančiuosius ir dar tebesvarstančius apie mokymosi prasmingumą) patirti mokymosi džiaugsmą, sužinoti apie mokymosi galimybes, išbandyti

turimus įgūdžius, juos sustiprinti arba įgyti naujų. Kad taip įvyktų šimtai suaugusiųjų mokymo entuziastų įdėjo daug pastangų ir širdies.

Bet prieš rašant apie 25 – ąją Savaitę „**reveransas**“ buvusioms **dvidešimt keturioms**. Trumpai prisiminkime svarbiausius jų akcentus.

Skaičiai

1 pav. Savaitės organizatorių ir renginių dinamika, 2000 - 2024 m.

Ypatumai

- 2005 metais organizuojant savaitę „Pilietiškumas praktiškai“ pradedama projektų ir iniciatyvų konkurso tradicija. 2005–2006 ir 2008–2024 metais gauta 124 projektai ir iniciatyvos, 60 apdovanoti LSŠA diplomais ir pagerbimo raštais. Organizuojant 2007 metų suaugusiųjų švietimo savaitę „Kartų mokymasis kartu“ idėjos skebti konkursą projektams buvo atsisakyta. Nutarta ieškoti besimokančių ar kitokia veikla bendrai užsiimančių šeimų. Į kvietimą atsiliepė virš 20 šeimų.
- 2008 metais kartu su Savaitė inicijuojama Metų andragogo nominacija. Per 2008–2024 metus Metų andragogo vardas suteiktas 17 suaugusiųjų švietėjų (2009 metais Metų andragogo vardą gavo du kolegos). Štai jie–Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir mokymo/si pavyzdžiai:
- Mindaugas Libikas (tuometinis Panevėžio suaugusiųjų ir jaunimo mokymo

centro direktorius), Dangiras Kačinskas (tuometinis Kėdainių suaugusiųjų mokymo centro direktorius) ir Vidutė Ališauskaitė (tuometinės Vilniaus darbo rinkos mokymo ir konsultavimo tarnybos psichologė), Meilutė Apanavičienė (Marijampolės Meilės Lukšienės švietimo centro direktorė), Margarita Teresevičienė (Vytauto Didžiojo universiteto profesorė), Roma Juozaitienė (1999 – 2003 m. Valdybos pirmininkė, 2004–2007 m. LSŠA prezidentė), Genė Dabkevičienė (Šiaulių valstybinės kolegijos Biomedicinos mokslų katedros lektorė), Natalja Kimso (Vilniaus suaugusiųjų mokymo centro direktorė), Laimutė Ruzgienė (Kauno rajono švietimo centro direktorė), Arūnas Bėkšta, 2008–2012 LSŠA prezidentas (Vilnius), LSŠA 25-čio andragogas prof. Vincentas Dienys (1993–2003 m. LSŠA prezidentas), Gita Šapranauskaitė (Lietuvos etnografinio muziejaus direktorė), Ona Sakalauskienė (Marijampolės TAU direktorė), Jolanta Čėponaitė (Vilniaus Varpo suaugusiųjų gimnazijos direktorė), Rolanda Šliažienė-West (Jaunimo centro Babilonas direktorė), Vilija Lukošūnienė (2013–2018 LSŠA prezidentė), Edita Trečiokienė (suaugusiųjų švietimo ekspertė), Romutė Koncevičienė (Marijampolės Meilės Lukšienės švietimo centro metodininkė).

- 2013 metais Savaitės sutiktuvės pradeda kelionę po Lietuvą: Marijampolė (2013), Panevėžys (2014), Telšiai (2015, 2021), Alytus (2016), Utena (2017), Birštonas (2018), Vilnius (2019), Šakiai (2020, per nuotolį), Joniškis (2022), Klaipėda (2023), Panevėžio rajonas (2024).
- 2014 metų Savaitės globėja LR Seimo švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininkė Audronė Pitrėnienė, ji taip pat globojo 2015 metų Savaitę, būdama LR švietimo ir mokslo ministre.
- 2014 m. Savaitės sutiktuvėse oficialiai pristatyta elektroninė Europos suaugusiųjų švietimo platforma „Epale“.
- 2014 m. Savaitės sutiktuvių renginys Panevėžyje baigėsi vieša akcija Laisvės alėjoje „Ko linkiu pasauliui, kad jis vystytųsi darniai“.
- 2020 metų Savaitė su Covid-19 ženklu: visi renginiai vyko per nuotolį

Norintiems prisiminti...

- Informacija apie suaugusiųjų mokymosi savaitę:

LSŠA internetinėje svetainėje <https://www.lssa.smm.lt/lt/suaugusiujų>

[mokymosi-savaite/](#)

■ LSŠA leidinyje „Savišvieta“

- ✓ www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2014/09/Savišvieta_20241_galutinė.pdf
- ✓ www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2014/09/Savišvieta_2023_galutinė_.pdf
- ✓ [/www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2014/09/Savišvieta_20222_galutinė_20230330.pdf](http://www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2014/09/Savišvieta_20222_galutinė_20230330.pdf)
- ✓ www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2014/09/Savišvieta-20212_20220223.pdf
- ✓ www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2014/09/Savišvieta_2020.pdf
- ✓ [/www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2018/06/Savišvieta_2018_1.pdf](http://www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2018/06/Savišvieta_2018_1.pdf)
- ✓ www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2014/09/Savišvieta-2017-1.pdf
- ✓ [/www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2017/02/SAVISVIETA_2016-2.pdf](http://www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2017/02/SAVISVIETA_2016-2.pdf)
- ✓ www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2014/06/Savisvieta_2014.pdf
- ✓ www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2014/06/Savisvieta_2011_1.pdf
- ✓ www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2014/06/Savisvieta_2010_1.pdf
- ✓ www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2014/06/Savisvieta_2007_1.pdf
- ✓ www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2014/06/Savisvieta_2002_2.pdf
- ✓ www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2014/06/Savisvieta_2001_1.pdf
- ✓ www.lssa.smm.lt/lt/wp-content/uploads/2014/06/Savisvieta_2000_2.pdf

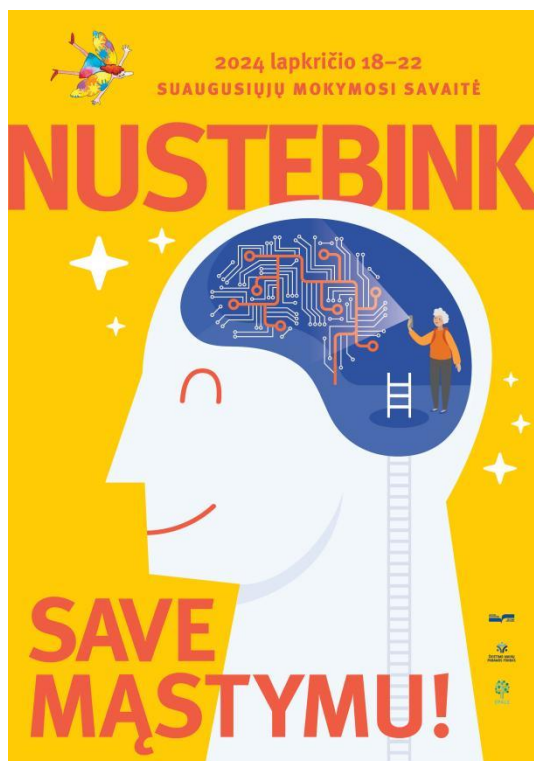

2023 metų suaugusiųjų mokymosi savaitės sutiktuvės Klaipėdoje. LSŠA archyvo nuotrauka.

1.2 Dvidešimt penktoji suaugusiųjų mokymosi savaitė

...

DR. IRENA ŽEMAITAITYTĖ,
LIETUVOS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO ASOCIACIJOS
VALDYBOS PIRMININKĖ
DR. VILJA LUKOŠŪNIENĖ,
LIETUVOS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO ASOCIACIJOS
PROJEKTOINĖS VEIKLOS EKSPERTĖ

2024 metų suaugusiųjų mokymosi savaitės idėja rėmėsi Imanuelio Kanto mintimi Sapere aude! Išdrįsk vadovautis savo protu!. Savaitės renginiais suaugusiuosieji buvo kviečiami išsivaduoti iš nesavarankiškumo, drąsinami naudotis savo protu, kritiškai žvelgti į kitų bandymus vadovauti, akinami apmąstyti savo mąstymo gebėjimus ir ieškoti galimybių juos stiprinti.

Savaitės idėja

Nors I.Kanto, kurio 300 metų sukaktis buvo švenčiama 2024 metais, filosofiniai samprotavimai ir neatitinka praktinių šiuolaikinio suaugusiųjų švietimo problemų, jo idėjos gali padėti suprasti suaugusiųjų švietimo patirtį ir ją tobulinti. I. Kanto filosofijoje yra svarbi *Apšvietos* samprata, išdėstyta jo straipsnyje „Atsakymas į klausimą *Kas yra švietimas*“.

Švietimą I. Kantas apibrėžia kaip žmogaus išsivadavimą iš nesavarankiškumo, drąsą „*naudotis savo protu kitų nevadovaujamam*“. Toks savarankiško ir kritinio mąstymo akcentavimas puikiai dera su suaugusiųjų švietimo tikslais skatinti savarankišką mąstymą ir mokymąsi visą gyvenimą. Besimokančių suaugusiųjų atviras dialogas ir kritiškos diskusijos ne tik turtina jų mokymosi patirtį, bet ir skatina demokratinę bei įtraukią mokymosi aplinką.

Taikant kantiškąją požiūrį, suaugusiųjų švietimas gali įkvėpti besimokančiuosius žiūrėti į švietimą ne kaip į baigtinę kelionę, bet kaip į nuolatinį asmeninio ir intelektualinio augimo procesą. I. Kantas kvietė: „Išdrįsk būti protingas, turėk drąsos remtis savo protu“. Klausimai *Ką aš galiu žinoti? Ką turiu aš padaryti? Ko galiu tikėtis?* - tapo raktiniais suaugusiųjų mokymosi savaitės klausimais.

Pagrindiniai suaugusiųjų mokymosi savaitės tikslai:

- sutelkti įvairias besimokančias bendruomenes bendrai veiklai.
- Atskleisti mokymosi svarbą gyvenimo kokybei.
- Parodyti suaugusiųjų mokymosi svarbą ir galimybes įvairioms visuomenės grupėms, didinti jų dalyvavimą mokymosi veikloje.
- Įkvėpti andragogus dirbti kūrybiškai.
- Skatinti andragogus ir besimokančiuosius mąstyti, kaip galima pasiekti geresnių suaugusiųjų mokymosi rezultatų.

Kaip pavyko?

Apie faktus

Nacionalinė suaugusiųjų mokymosi savaitės programa rodo, kad per Savaitę įvyko per 750 renginių, kuriuos organizavo 270 įstaigų ir organizacijų. Savaitės renginiai vyko 43 savivaldybėse. Aktyviausiai renginius organizavo savivaldybių švietimo centrai ir švietimo pagalbos tarnybos (25 įstaigos), kultūros centrai ir jų padaliniai (24), bibliotekos (16 bibliotekų ir 70 jų padalinių), trečiojo amžiaus universitetai ir kitos vyresniojo amžiaus žmonių organizacijos (19), suaugusiųjų gimnazijos, mokymo centrai (14). Lyginant su ankstesniais metais aktyvumu pasižymėjo visuomenės sveikatos biurai (12), muziejai (12), neformaliojo ugdymo įstaigos (meno, muzikos, sporto - 11), bendrojo ugdymo mokyklos ir gimnazijos

(9), aukštosios mokyklos, profesinio rengimo centrai ir socialinių paslaugų įstaigos (po 8).

Suvedant oficialią statistiką visada įdomu sužinoti, kokios „retesnės“ įstaigos įsijungia į Savaitės kampaniją. Šiais metais tai buvo bažnyčia, savivaldybės Švietimo ir sporto skyrius, kino teatras, saugomų teritorijų direkcija bei pora bendruomenių ir jaunimo centrų.

„Pasivaikščiojus“ po interneto platybės smagu pastebėti, kad pranešimai apie būsimą suaugusiųjų mokymosi savaitę ir kvietimai palaikyti iniciatyvą skelbiami daugelyje savivaldybių svetainių. Aprašymai apie vykusius renginius publikuojami 5 savivaldybių internetinėse svetainėse ir 4 internetinės žiniasklaidos priemonėse. Apie tai, kad ir skelbimai - kvietimai ir renginių aprašymai yra visų dalyvaujančių įstaigų ir organizacijų svetainėse ir/arba „Facebook“ paskyrose minėti net neverta...

Metų andragogė Romutė Koncevičienė. Gintaro Lukoševičiaus nuotrauka.

2024 m. Metų andragogu tapo Romutė Koncevičienė, Marijampolės Meilės Lukšienės švietimo centro metodininkė, Marijampolės profesinio rengimo centro biologijos mokytoja, LSŠA Marijampolės skyriaus koordinatorė.

Jubiliejinės suaugusiųjų mokymosi savaitės sutiktuvės, kurių pagrindinis organizatorius buvo Panevėžio rajono švietimo centras, vyko Bistrampolio dvare (Panevėžio rajonas). Panevėžio rajonas - vienuoliktoji regioninė Savaitės atidarymo sostinė. Kas ten vyko? [Skaitykite toliau publikuojamą LSŠA valdybos](#)

narės, Panevėžio rajono švietimo centro direktorės pavaduotojos straipsnį „Pašėlusios suaugusiųjų mokymosi sutiktuvės Bistrampolio dvare“.

Sutiktuvių konferenciją tradiciškai organizavome bendradarbiaudami su Švietimo mainų paramos fondo administruojama „Epale“ programa.

Apie formas ir turinį

Suklasifikuoti ir apibendrinti mokymosi savaitės renginių formų ir turinio įvairovę nėra lengva - juk įvyko virš 750 renginių! Programoje atsispindi, kad paskaitos ir seminarai jau nebėra dominuojančios renginių formos. Jas keičia interaktyvūs mokymosi užsiėmimai, atviros pamokos, atvirų durų dienos, diskusijos, aktyvios fizinės ir sveikatingumo veiklos, amatų mokymai ir kūrybinės laboratorijos, filmų peržiūros ir knygų pristatymai bei jų aptarimai, žygiai gamtoje ir pažintinės kelionės, mįslių, minklių varžytuvės ir kitokie protmūšiai, integruotos pamokos, poezijos ir teatro popietės, vakaronės, bendrystės vakarai....

Labai gerai, labai gerai, puiku! Gintaro Lukoševičiaus nuotrauka

Ar visi renginiai buvo skirti mąstymo įgūdžiams gilinti? Žiūrint siaurąją prasme - ar renginio pavadinime yra žodis *mąstymas* - galima teigti, kad ne. Apie kritinį mąstymą kalbama, diskutuojama, taikomos kritinio mąstymo ugdymo strategijos ar nagrinėjamos I.Kanto teorinės išvalgos, buvo 53 renginiuose. Tačiau ar galima

neigti, kad varžantis šachmatų turnyre, sprendžiant protmūšių rebusus, piešiant ar kuriant eiles, užsiimant fizine veikla, demonstruojant ugdymo įstaigos mokymo programas ir pan. neskatinamas mąstymas? Pavyzdžiui, Kauno rajono švietimo centras, apibendrindamas mokymosi savaitės patirtį, rašo: *Savaitės metu organizuota 12 paskaitų ir praktinių užsiėmimų Kauno rajono TAU studentams. Suaugusiųjų mokymosi savaitėi skirti renginiai apėmė įvairias temas, pritaikytas lavinti igūdžius, plėsti akiratį ir skatinti kūrybiškumą. Praktiniuose užsiėmimuose dalyviai gilinosi į teatro terapijos, linijinių šokių bei kuksando praktikos subtilybes, mokėsi linoraižinio kūrimo technikos, gamino užkandžius ir nealkoholinius kokteilius. Paskaitų metu buvo aptartos sveikatai naudingų uogų savybės, retų augalų auginimas, žaliųjų erdvių kūrimas ir Irano kultūros paslaptys. Renginiai taip pat apėmė kultūrinės patirtis, tokias kaip išvyka į Valstybinį Šiaulių dramos teatrą. Šie renginiai ne tik skatino mokymąsi visą gyvenimą, bet ir praturtino dalyvių socialinę bei asmeninę gyvenimą.* ([Kauno rajono švietimo centro informacija](#))

Taigi žvelgiant plačiąja prasme Savaitės renginių turinys buvo itin platus ir su juo galima susipažinti [Nacionalinė savaitės programa](#)

Apie emocijas

Jeigu emocijas reikia apibendrinti vienu žodžiu, žodis yra - PUIKIOS! Tačiau prasmingiau perteikti, kaip renginių organizatoriai patys pristato įgyvendintas veiklas ir jas vertina. Štai keletas tokių įvertinimų.

„Renginių metu lankytojai turėjo galimybę išbandyti įvairias veiklas, skatinančias mokymąsi ir asmeninį tobulėjimą. Savaitė prasidėjo „Iššūkių labirintu“, kuriame dalyviai, atlikdami literatūrines užduotis, pamatė, kad mokymasis gali būti smagus ir kūrybingas procesas.“ ([Šiaulių apskrities Povilo Višinskio Viešosios bibliotekos informacija](#))

„Visagino švietimo bendruomenė buvo pakviesta į išskirtinę edukacinę kelionę Niutono kambaryje....Užsiėmimų metu dalyviai turėjo galimybę ne tik teoriškai, bet ir praktiškai išbandyti įvairias veiklas. Viena iš užduočių buvo užprogramuoti robotą taip, kad jis nuvažiuotų numatytą atstumą. Ši veikla ne tik įtraukė dalyvius,

bet ir skatino kūrybišką bei logišką problemų sprendimą, bendradarbiavimą ir smalsumą. Dalyviai pabrėžė, kad tokie renginiai skatina pajusti mokymosi malonumą.“ ([Visagino švietimo pagalbos tarnybos direktorė Eleonora Dutkevičienė](#))

„Bendrystė – pagrindinė renginių vertybė. Suaugusiųjų mokymosi savaitė tapo ne tik žinių, bet ir bendrystės švente. Zarasų švietimo pagalbos tarnyba tikisi, kad ši savaitė taps kasmetine tradicija, įkvėps dar daugiau žmonių tobulėti ir ieškoti naujų galimybių. Juk mokytis niekada nevėlu, o kiekvienas žingsnis į priekį – tai dovana ne tik sau, bet ir visai bendruomenei. Suaugusiųjų mokymosi savaitė priminė, kad žinios, kūrybiškumas ir bendrystė yra raktas į prasmingą gyvenimą. O Zarasų bendruomenė – puikus to pavyzdys!“ ([Zarasų švietimo pagalbos tarnyba](#))

„Daug teigiamų emocijų ir muzikavimo džiaugsmo patyrė gausus tėvelių būrys atvykęs į orkestro repeticiją „Garsų ir ritmų valanda“. Repetacijos pradžioje orkestro vadovas supažindino tėvelius su muzikiniu ritmu, mokė pagrindinių ritminių verčių. Tėveliai grojo mušamaisiais instrumentais. Pavyko pagroti choralą, maršą, disko ir net sambą. Ši patirtis sužadino ne vieną šypseną.<...> Kiekvienais metais Suaugusiųjų mokymosi savaitė tampa įkvepiančiu pavyzdžiu, kad muzikavimas ir kūryba gali būti prieinama kiekvienam. Pagirių meno mokyklos bendruomenė džiaugiasi galėdama atverti duris įvairaus amžiaus ir patirties žmonėms bei skatinti juos tobulėti per meną.“ ([Informacija: Vilniaus r. Pagirių meno mokykla](#))

Suaugusiųjų mokymosi savaitės renginių organizatorių citatas galima būtų tęsti ir tęsti... Kaip ir kiekvienais metais pasibaigus suaugusiųjų mokymosi savaitei ir pažvelgus atgal belieka džiugiai stebėtis, koks geras, produktyvus, žaismingas ir turtingas patirtimi bei susitikimais su žmonėmis buvo tas metas.

1.3 Pašėlusios suaugusiųjų mokymosi savaitės sutiktuvės Bistrampolio dvare

...

RENATA JANKEVIČIENĖ,
PANEVĖŽIO RAJONO ŠVIETIMO CENTRO DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA,
LIETUVOS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO ASOCIACIJOS VALDYBOS NARĖ

2024 m. lapkričio 15 d. į 25-osios suaugusiųjų mokymosi savaitės „Nustebink save mąstymu“ sutiktuvių konferenciją Lietuvos suaugusiųjų švietėjus sukviėtė Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija, Švietimo mainų paramos fondas ir Panevėžio rajono švietimo centras.

Renginio vaizdas. Gintaro Lukoševičiaus nuotrauka

Mokytis mąstyti, būti kritiškam, atviram, pažinti, ko nepažinti, ir puoselėti suaugusiųjų mokymosi idėjas, atskleisti mokymosi teikiamas galimybes, naudą ir džiaugsmą, burti mokymosi bendruomenes suvažiavo daugiau nei šimtas dalyvių.

Ką jie patyrė?

- Šventinio renginio dalyvius sužavėjo Panevėžio r. Tiltagalių kultūros centro performansas „Pašėlęs ruduo“ (vadovė Renata Kopūstienė).
- Sveikinimo žodžius tarė Panevėžio rajono švietimo centro direktorė Jurgita Vaitiekūnienė, Panevėžio rajono savivaldybės meras Antanas Pocius, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos prezidentė Inga Jagelavičiūtė.

- Pranešimą „Kaip suvaikyti mintis bendraujant?“ skaitė LSŠA ekspertas Arūnas Bėkšta. Pranešimą „25 žingsnių kelias“ skaitė LSŠA valdybos narys, Panevėžio „Minties“ inžinerijos gimnazijos direktorius Mindaugas Libikas.
- „Epale“ metų andragogus apdovanojo Švietimo mainų paramos fondo, administruojančio „Erasmus+“ projektą „Epale“ projekto vadovė Sonata Barvainienė. „Epale“ metų andragogėmis tapo: Indrė Rapkevičienė, Panevėžio Elenos Mezginaitės viešosios bibliotekos vyresnioji metodinė komunikacijai ir projektų valdymui, Inga Kondratavičiene – Panevėžio „Jaunuolių dienos centro“ socialinė darbuotoja ir Giedrė Petrošienė, Klaipėdos miesto pedagogų švietimo ir kultūros centro metodinė.
- 2024 m. projektų konkurso laimėtojus–Šiaulių r. Trečiojo amžiaus universiteto menų fakulteto dramos studiją „Balzamina“ ir Šiaulių r. švietimo pagalbos tarnybą–pristatė LSŠA prezidentė Inga Jagelavičiūtė.
- „Erasmus+“ suaugusiųjų švietimo partnerysčių projektą „Kritinio mąstymo teorija suaugusiųjų mokymosi praktikoje: įkvėpimas veikti kritiškai“ (MIND) pristatė LSŠA ekspertė Vilija Lukošūnienė.
- 2024 Metų andragogo vardo laimėtoją paskelbė LSŠA valdybos narė, Šiaulių švietimo kompetencijų centro direktorė Vilma Tubutienė. Metų andragogo vardas suteiktas Marijampolės profesinio rengimo centro suaugusiųjų klasių biologijos mokytojai, Marijampolės Meilės Lukšienės švietimo centro metodininkei, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos valdybos narei ir LSŠA Marijampolės skyriaus koordinatoriui Romutei Koncevičienei.
- LSŠA padėka už dalyvavimą moksliniuose andragogikos srities tyrimuose, 2020–2023 metų publikacijas ir pranešimus mokslinėse konferencijose andragogikos klausimais apdovanoja Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos Švietimo vadybos ir politikos katedros profesorė, edukologinių tyrimų vyriausioji mokslo darbuotoja, VDU Senato narė, Švietimo akademijos tarybos narė, ETI tarybos pirmininko pavaduotoja, MVGT klasterio tarybos pirmininkė, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos valdybos narė, EDEN ir Liedem asociacijos narė profesorė Genutė Gedvilienė.
- Antroje konferencijos dalyje pranešimą „Autizmo spektro sutrikimas“ skaitė Panevėžio jaunuolių dienos centro pokyčius inicijuojančios veiklos „Negalia: bijoti negalima pažinti – kur dėsime kablelį?“ dalyvis Vidas Dambrauskas.

- Edukaciją „Vario audra“ vedė Panevėžio r. Naujamiesčio kultūros centro - dailės galerijos varinių pučiamųjų instrumentų orkestro „Aukštyn“ vadovas Remigijus Vilys ir pučiamųjų instrumentų mokytojas, dirigentas ir lektorius Pieter Visser (Nyderlandai). Edukaciją „Pašėlęs ruduo“ vedė Tiltagalių kultūros centro dailės vadovė Odetta Petrauskienė. Edukaciją „Valanda su Gabriele“ vedė Panevėžio r. sav. VB Smilgių filialo bibliotekininkė Almonė Šalkauskienė. Edukaciją „Kur slypi jūsų GALIA?“ vedė neuroeducatorė, neuropsichologė, Vidinės gerovės namų įkūrėja Rėda Grigaitienė.
- Konferenciją moderavo Panevėžio rajono švietimo centro direktoriaus pavaduotoja, LSŠA valdybos narė, „Epale“ ekspertė Renata Jankevičienė.
- Šventinio renginio akimirkas užfiksavo fotografas Gintaras Lukoševičius.
- Renginį įgarsino Tiltagalių kultūros centro meno vadovas Darius Dimbelis.
- Svečius Bistrampolio dvare svetingai pasitiko Švietimo centro komanda – metodininkė Vaiva Balčėtienė, karjeros specialistė Giedrė Ramanauskienė, socialinė pedagogė Edita Kazlauskienė.
- Padėkos raštais Panevėžio rajono komandą apdovanojo LSŠA prezidentė Inga Jagelavičiūtė. Saldžius prizus edukatoriams dovanavo Panevėžio rajono švietimo centras. Renginio svečius pradžiugino Panevėžio jaunuolių dienos centro projekto „Solidarumo kava“ komanda.
- Renginį finansavo Švietimo mainų paramos fondas, administruojantis „Erasmus+“ projektą „Epale“, kurį remia Europos Komisija.

Tiltagalių kultūros centro programa „Pašėlęs ruduo“. Gintaro Lukoševičiaus nuotrauka

1.4 Kaip suvaikyti mintis bendraujant?

...

ARŪNAS BĖKŠTA,
LIETUVOS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO ASOCIACIJOS EKSPERTAS

Pastebiu, kad vis daugėja nesusipratimų bendraujant žodžiu ir susirašinėjant e-paštu, Messenger ar kitomis elektroninėmis priemonėmis. Tai ir padiktavo pranešimo temą.

Štai pavyzdys:

*Pasiunčiu laišką keliems draugams dėl kelionės, kuriame klausiu, kur važiuosim, kada, ką dar pasikviesime į kompaniją? Tučtuojau iš vieno gaunu atsakymą: **Sutinku!** Miela, kad greit atsakė, bet nelabai aišku, su kuo sutinka.*

Šiam pranešimui paprašiau LSŠA kolegų parašyti savo nesusikalbėjimo pavyzdžių.

Kolega Mindaugas rašo:

Vasara vykdaū namo statybos darbus. Trinuosi aš šalia elektriko, kuris tvirtina kažkokį laidą. Padavinėju įrankius, vienu žodžiu, padedu. Ir staiga jis atsisuka į mane ir klausia:

- Blusų turi?

- Lyg ir ne, nemačiau, kad būtų...-suglumęs išlemenu jam.

Pamatęs mano reakciją ir supratęs su koku „statybininku“ turi reikalų, parodo man vinutes, kurias statybininkai vadina „blusomis“. Kada vėliau draugams statybininkams pasakojau, juokėsi susiriesdami.

Pavyzdžių prašiau gal prieš mėnesį, paskui dar kartą priminiau. Praėjusią savaitę sėdžiu, ruošiuosi pranešimui. Ateina kolegės Irenos žinutė:

Arūnai, siunčiu pavyzdį (kaip neskaitomi trumpi laiškai).

Laiškas iš Instituto vadovo nusiųstas 31 darbuotojui:

Laba diena,

prašau visų greitos reakcijos (iki 11 07 19 val. vėliausiai) klausimu:

1. Dėl pritarimo kolektyvinės monografijos „Švietimo pagalbos kontūrai: tyrimai, iššūkiai, perspektyvos“ leidybai.
2. Prisegu monografijos rankraštį.
3. Pritariu / nepritariu/ susilaikau siųsti man.

Trečdalis darbuotojų atsakinėdami spaudė: Atsakyti visiems. Tikras pašto teršimas.

Gražios dienos, Irena

Žinutė man išsiųsta lapkričio 11d. Sėdžiu ir galvoju: „malonu, žinoma, kad ir manęs klausia nuomonės apie monografiją, bet gal galėjo ją anksčiau atsiųsti, nes, kaip suprantu, terminas jau pasibaigęs. Matyt mažai kas atsakė. Ir kodėl monografija neprisegta?“

Jau ruošiuosi rašyti laišką su klausimais Irenai, kai staiga susivokiu, kad ji čia pateikia pavyzdį, apie laiškų rašymą daugeliu adresatų ir niekas mano nuomonės apie monografiją neprašo (šiek tiek nusivyliau...).

Kasdien gauname daugybę laiškų, kurių atidžiai neperskaitome, užmetame akį, įvertiname, ar reikia kaip nors reaguoti, ir jei reikia, gal galiu tai padaryti greitai, nesigilindamas. Tai paaiškina mano pateiktą pavyzdį apie klausimą draugams apie kelionę. „Sutinku!“ parašęs draugas akivaizdžiai tuo metu buvo užsiėmęs kažkokiu svarbiu ar skubiu reikalu, todėl gavęs mano laišką, ko gero, jo net neperskaitė, bet nuramino sąžinę kažką atsakęs.

Gyvenimo tempas didėja, vis daugiau žmonių, reikalų, problemų, informacijos reikalauja mūsų dėmesio. Bandydami viską aprėpti, kiekvienam dirgikliui galime skirti vis mažiau laiko. Ir pamatome, kad visko yra per daug, o laiko per mažai.

Neišvengiamai tenka apsispręsti, ar reikalias svarbus, ar ne, ir atitinkamai skirti jam daugiau, ar mažiau laiko. Tyrimai rodo¹, kad mažai sprendimų yra iš tiesų svarbūs, bet jiems turėtų skirti daug laiko. Didžioji dauguma reikalų yra mažai svarbūs ir sprendimą turėtų daryti greitai (1 pav.).

1 pav. Sprendimų svarba ir laikas. Šaltinis: <https://blackboxofpm.com/making-good-decisions-as-a-product-manager-c66ddacc9e2b>

Atrodytų, paprasta, bet:

- Per daug laiko skiriama paprastiems dalykams (socialiniams tinklams, betiksliam bendravimui, ilgiems telefono pokalbiams ne apie reikalus, serialų žiūrėjimui, kompiuteriniams žaidimams ir pan.).
- Per mažai svarbiems.
- Nesugebama atskirti svarbių dalykų nuo nesvarbių.

Čia tinkama vieta prisiminti motyvacijos triadą², kuri remiasi iš protėvių paveldėtais instinktais:

1. Siekti malonumo šiuo metu.
2. Vengti skausmo ir nemalonumo.
3. Tausoti energiją.

Taigi, dalykai yra ne tik svarbūs ir nesvarbūs, skubūs ir neskubūs, bet ir malonūs ir nemalonūs.

¹ Making Good Decisions as a Product Manager. <https://blackboxofpm.com/making-good-decisions-as-a-product-manager-c66ddacc9e2b>. Interaktyvus, žiūrėta 2025-03-21.

² Douglas J. Lisle, Alan Goldhamer. (2006). *The Pleasure Trap: Mastering the Hidden Force that Undermines Health & Happiness*. Healthy Living Publications.

Problema, kad skubūs darbai „apsimeta“ svarbiais, o malonūs dažnai yra prioritetiniai. Jeigu tai nesukelia nemalonumų, žmonės paprastai pirmiausiai daro malonius, o ne svarbius darbus. Kai malonūs sutampa su svarbiais ir skubiais, viskas gerai, jei ne, ateityje galime turėti nemalonumų. Tačiau evoliuciškai senesnės smegenų dalys, kuriose ir slypi instinktai, vertina tik tai, kas yra **dabar**. Norint įjungti naujas smegenis ir įvertinti situaciją racionaliai, reikia įdėti papildomos energijos. Bet motyvacijos triada sako, kad mes siekiame taupyti energiją, todėl dažnai pasirenkame instinktyvias reakcijas.

Motyvacijos triada tinka visiems gyvūnams, žmogui taip pat. Tik žmogus skiriasi tuo, kad turi naujesnias smegenis, kuriose slypi abstraktus ir loginis mąstymas, kalba, kūrybingumas ir kitos žmogui būdingos funkcijos. Todėl žmogus reaguoja (gali reaguoti, jei nori) ne tik remdamasis instinktais.

Senesnės smegenų dalys siekia apsaugoti naujesnias nuo „perkaitimo“ ir dalį informacijos „nufiltruoja“. Kartais nufiltruoja ir svarbią informaciją. Kaip to išvengti? **Mokytis** senesniąsias smegenis atskirti, kas šeiminkui yra svarbu.

Kolegė Roma atsiuntė laišką:

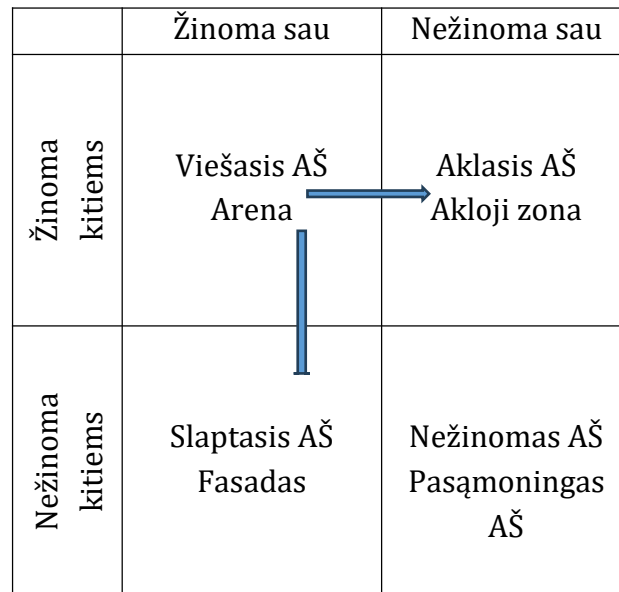
Dar nukopijavau kažkokios psichologės mintį: „Kai susitinka du žmonės, iš tikrųjų susitinka šeši žmonės. Kiekvienas žmogus yra toks, pats save mato, kokį kitas žmogus jį mato ir koks jis yra iš tikrųjų“ (šitą turbūt žinote jau seniai, bet galima tai plėtoti, nes, manau, tai LABAI didina nesusikalbėjimo tikimybę).

Ši žinutė priminė Johari langą, Friedemannio Schulzo von Thuno „Keturių ausų“ koncepciją ir Karpmano (dramos) trikampio santykius.

Johari langas³ yra technika, skirta padėti žmonėms geriau suprasti santykius su savimi ir kitais. Jį 1955 m. sukūrė psichologai Josephas Luftas (1916–2014) ir Harringtonas Inghamas (1916–1995). Luftas ir Inghamas savo modelį pavadino „Johari“ naudodami savo vardų derinį (Jo+Hari) (2 pav.).

³ Luft, J., & Ingham, H. (1955). *The Johari Window, a Graphic Model of Interpersonal Awareness*. Proceedings of the Western Training Laboratory in Group Development, 246, 2014-03.

Johari langas tai grafinis atvaizdavimas, kiek žmogus yra atviras ir pažįstamas sau, ir kiek atviras ir pažįstamas aplinkiniams.

2 pav. Johari langas.

Paveikslėlyje visi kvadratai vienodo dydžio. Realiai jie paprastai skirtingi, priklauso nuo to, kiek asmuo nori save atskleisti, ir kiek atsiskleidžia nesąmoningai ir kiek matoma iš jo elgesio.

Viešasis AŠ/Arena. Čia informaciją apie asmenį, jo požiūrį, elgesį, emocijas, jausmus, įgūdžius ir pažiūras žino pats asmuo ir kiti. Kuo platesnė ši sritis, tuo aiškesnis ir paprastesnis bendravimas.

Aklasis AŠ/Akloji zona. Informacija apie asmenį, kurią kiti grupėje žino, bet asmuo jos nežino. Tam tikrais aspektais asmuo vadovaujasi klaidingais įsitikinimais apie save. Dėl to gali nustebti, kad kiti interpretuoja jo elgesį kitaip, nei jis tikisi. Akląją zoną galima sumažinti, priimant atvirą grįžtamąją informaciją.

Slaptasis AŠ/Fasadas. Informaciją, kuri asmeniui žinoma, bet slepiama nuo kitų, kitaip sakant aplinkai rodomas tik fasadas. Tai gali būti bet kokia asmeninė informacija, kurios asmuo nenori atskleisti (privati teritorija). Tai apima jausmus, praeities išgyvenimus, baimes, paslaptis ir pan. Dėl to gali kilti bendravimo problemų, nes aplinkiniams neaišku, kodėl kas nors vyksta, kodėl žmogus elgiasi kitaip, nei tikimasi. Asmuo pats apsisprendžia kiek ir kam gali atsiskleisti. Kartais gali reikėti paskatinimo.

Nežinomas AŠ/Pasąmoningas AŠ. Informacija apie asmenį, kuri nežinoma nei jam pačiam, nei aplinkiniams. Tai apima informaciją, jausmus, gebėjimus, talentus ir t.t. Taip gali būti dėl traumuojančios praeities patirties, kitaip sakant yra „užkišti“ giliai į sąmonę arba tiesiog dar neatrasti, neatskleisti, nes nebuvo sudarytos sąlygos atsiskleisti. Kaip matyti iš paveikslėlio, šią sritį galima mažinti plečiant sritis „žinoma sau“ ir „žinoma kitiems“. Bendraujant, ši informacija, jausmai, gebėjimai gali pasireikšti visiškai netikėtai pačiam asmeniui ir aplinkai. Nei jis pats, nei aplinkiniai negalėtų suprasti ir paaiškinti, kodėl kilo tokia reakcija ar buvo taip pasielgta. Kuo ši sritis platesnė, tuo asmuo sunkiau prognozuojamas.

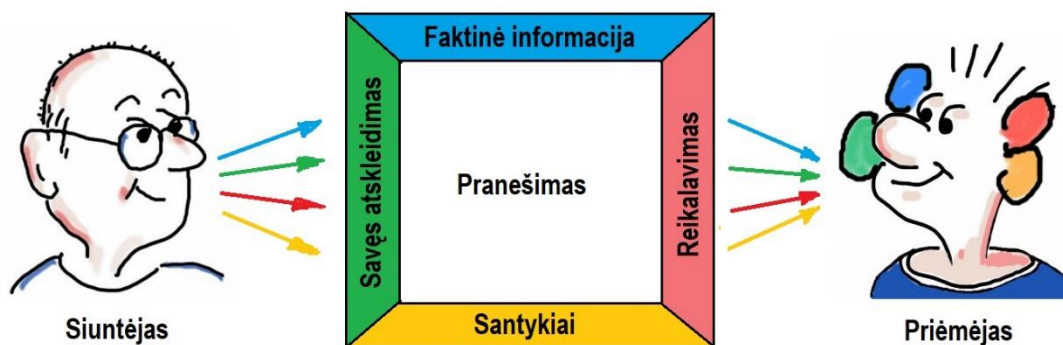
„Keturių ausų“ koncepcija⁴⁵. Vokiečių psichologas, pedagogas ir komunikavimo srities ekspertas Friedemannas Schulzas von Thunas tvirtina, kad kiekviename pranešime slypi keturi aspektai (3 pav.):

- *Faktinė informacija.* Pranešimo siuntėjas pateikia duomenis, faktus ir pareiškimus. Siuntėjas turi aiškiai ir suprantamai išsiųsti šią informaciją.
- *Savęs atskleidimas.* Kiekviename pranešime yra informacija apie siuntėją. Savęs atskleidimas gali būti sąmoningas, bet gali būti ir nesąmoningas, netyčinis, apie kurį siuntėjas nesuvokia.
- *Tarpusavio santykiai.* Pranešimu parodomi santykiai tarp siuntėjo ir priėmėjo. Tai išryškėja formuluočių vartojimu, balso tonu, neverbaliniais signalais. Tarpusavio santykių aspektas atskleidžia, ką siuntėjas mąsto apie priėmėją ir kokie yra jų santykiai, t.y., ką aš manau apie tave (*tu pranešimas*) ir kaip mes sutariame (*mes pranešimas*). Priėmėjas jautriai reaguoja į tai, greitai pajunta pagarbą, susidomėjimą, pašaipą ir pan.
- *Reikalavimas veikti.* Retai kalbama tik šiaip sau. Dažniausiai atvirai arba paslėptai norima paveikti gavėją, kad jis suprastų, pritartų, norima jo paprašyti, jam įsakyti ar liepti ką nors daryti arba nustoti daryti (nedaryti).

⁴ *Das Kommunikationsquadrat.* Das Schulz von Thun Institut für Kommunikation.

<https://www.schulz-von-thun.de/die-modelle/das-kommunikationsquadrat> . Interaktyvus, žiūrėta 2025-03-24.

⁵ Bėkšta, A. Lukošūnienė, V. (2021). *Mokėjimas mokytis. Stalo knyga andragogui.* Švietimo mainų paramos fondas, 29-30 p.

3 pav. Komunikacijos proceso dalyviai ir pranešimo aspektai.

Lygiai taip pat šie aspektai veikia ir informacijos priėmėją. Priimdamas informaciją, žmogus ją girdi keturiomis ausimis:

- *Faktinės informacijos ausimi* priėmėjas tikrina, ar informacija yra teisinga ar klaidinga, ar ji svarbi ir aktuali. Žmonės, kurių ši ausis labiau išlavinta, sunkiau analizuoja informaciją, kai kalbama apie jausmus, santykius ir emocijas bei sudaro šalto ir sauso žmogaus įspūdį.
- *Savęs atskleidimo ausimi* priėmėjas įvertina, koks yra pranešėjas, ir ko jis apie save neatskleidžia.
- *Tarpusavio santykių ausimi* priėmėjas bando suprasti, koks siuntėjo požiūris į jį: mėgsta, nemėgsta, myli, nekenčia ar yra abejingas. Gerą komunikaciją sukuria tarpusavio pagarba.
- *Reikalavimo veikti ausimi*, priėmėjas tikrina, ko siuntėjas nori iš priėmėjo: kad jis ką nors padarytų ar priešingai – nedarytų, nuspręstų, kaip nors pasielgtų.

Bendravimo sėkmė ir eiga labai priklauso nuo to, kurią ausį pokalbyje įjungia priėmėjas. Dažniausiai sąmoningai tai nėra suvokiama. Deja, klausytis iš karto visomis ausimis sugeba retas. Bendravimas yra sudėtingas, nes priėmėjas, iš esmės turi laisvę pasirinkti, į ką pranešime jis reaguos.

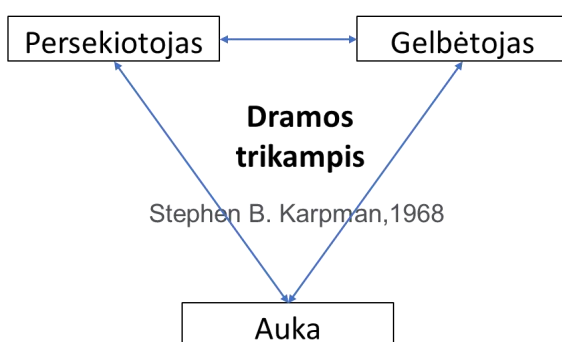
Dvi tiesos: siuntėjo tiesa ir priėmėjo tiesa:

1. Siuntėjas turi tam tikrą intenciją, tikslą, kuris dažnai yra paslėptas žinutėje. Šis tikslas yra siuntėjo tiesa.

2. Priėmėjas analizuoja gaunamą informaciją remdamasis savo vertybėmis, įsitikinimais ir patirtimi. Jo suvokimas apie tai, ką girdėjo, tampa jo tiesa.
3. Siuntėjo tiesa gali nesutapti su priėmėjo tiesa.

Karpmano (dramos) trikampis. Daug bendravimo problemų kyla iš „žaidimų, kuriuos žaidžia žmonės“⁶ (Eric Berne). Tuos žaidimus aprašo Karpmano trikampis, kitaip dar vadinamas dramos trikampiu, kuris remiasi Erico Berne transakcinės analizės teorija. Dramos trikampis (4 pav.) yra socialinis žmonių sąveikos modelis, kurį 1968 m. pasiūlė JAV psichiatras Stephenas B. Karpmanas.

Pagal šį modelį, problemos kyla, kai žmonės konfliktinėse situacijoje, arba situacijose, kurios gali tapti konfliktinėmis, patenka į uždarą ratą– „dramą“, kuriame pakaitomis atlieka tris vaidmenis: aukos, persekiotojo ir gelbėtojo⁷.

4 pav. Karpmano (dramos) trikampis.

1 lentelė. Dramos trikampio vaidmenų charakteristikos.

Auka.	Tai nėra auka tiesiogine žodžio prasme, o asmuo, kuris jaučiasi ir elgiasi lyg būtų auka. „Gyvenimas neteisingas, aš nieko negaliu padaryti, pakeisti“. Menkinimasis. Kitų (aplinkos) kaltinimas. Ieško Gelbėtojo, bet prisišaukia Persekiotoją, pats virsta Persekiotoju. Nuostata: „Aš netvarkoj, tu tvarkoj, padėk man/padaryk tai už“
--------------	---

⁶ Eric Berne. (2018). Žaidimai, kuriuos žaidžia žmonės. Vaga.

⁷ R. Skip Johnson. *Escaping Conflict and the Karpman Drama Triangle*.

<https://www.bpdfamily.com/content/karpman-drama-triangle> . Interaktyvus, žiūrėta 2025-03-25.

	mane. Aš nieko negaliu padaryti ir pakeisti. Kalti kiti.“
Persekiootojas.	Pranašumo jausmas. „Aplink visi kvailiai ir tinginiai. Turiu viską kontroliuoti“. Kuria Aukas, pats tampa , pasijunta Auka. Tai tavo kaltė! Nuostata: „Aš tvarkoj, tu netvarkoj, daryk, kaip sakau!“
Gelbėtojas.	Pranašumo jausmas „Aš nepakeičiamas“. Kiša pagalbą neprašomas. Pavargsta visus gelbėti, tampa Persekiootoju. Kuria aplink save Aukas, pats tampa Auka. Nuostata: „Aš tvarkoj, tu netvarkoj, aš tau padėsiu, padarysiu už tave“.

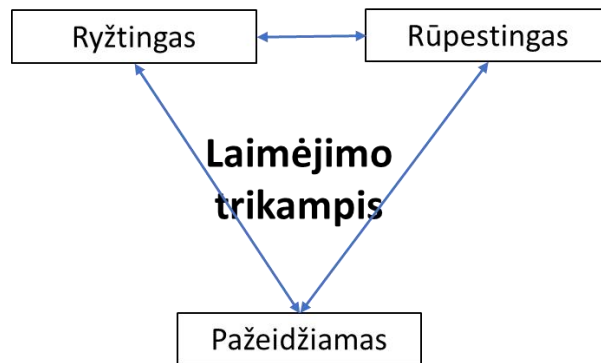
Įsitraukimas į nesveiką dramos trikampį nėra kažkas, ką kitas žmogus daro tau. Tai kažkas, ką tu darai su kitu asmeniu ar asmenimis. Dramos trikampiuose dalyvauja mažiausiai du žmonės, o dažnai ir trys, ir gali išaugti dar daugiau, jei susidaro keli susieti trikampiai.

Dramos trikampiai susidaro, kai dalyviai, kurie yra linkę atlikti dramos trikampio vaidmenis, susitinka kokiu nors reikalu. Kiekvienas trikampio dalyvis turi kokį nors (kartais sąmoningą) motyvą. Priežastis, kodėl trikampis išlieka, yra ta, kad kiekvienas dalyvis patenkina tam tikrus psichologinius poreikius ir jaučiasi pateisinamas savo vaidmeniu.

Drama (spektaklis) prasideda, kai į sceną įžengia Persekiootojas arba Auka. Psichologiniams poreikiams patenkinti Persekiootojui reikia Aukos, Aukai reikia Persekiootojo ir Gelbėtojo, o Gelbėtoju reikia Aukos ir Persekiootojo.

Vaidmenys nėra statiški, todėl gali atsirasti įvairių scenarijų. Pavyzdžiui, Auka dažnai virsta Gelbėtojo persekiootoju, dėl ko Gelbėtojas pradeda jaustis Auka. Savo ruožtu, Gelbėtojas taip pat nesunkiai gali tapti Aukos persekiootoju, įkyriai siūlančiu pagalbą. Na, o Persekiootojas, kuris per Auką prisišaukia Gelbėtoją, nesunkiai tampa Auka. Drama tęsiasi.

Kaip išeiti iš šio užburto rato? 1990m. Acey Choy pristatė laimėjimo trikampį (5 pav.), kaip Karpmano trikampio priešybę, kur veikėjai atlieka teigiamus vaidmenis: Pažeidžiamo (Vulnerable), Ryžtingo (Assertive) ir Rūpestingo (Caring)⁸.

5 pav. Laimėjimo trikampis.

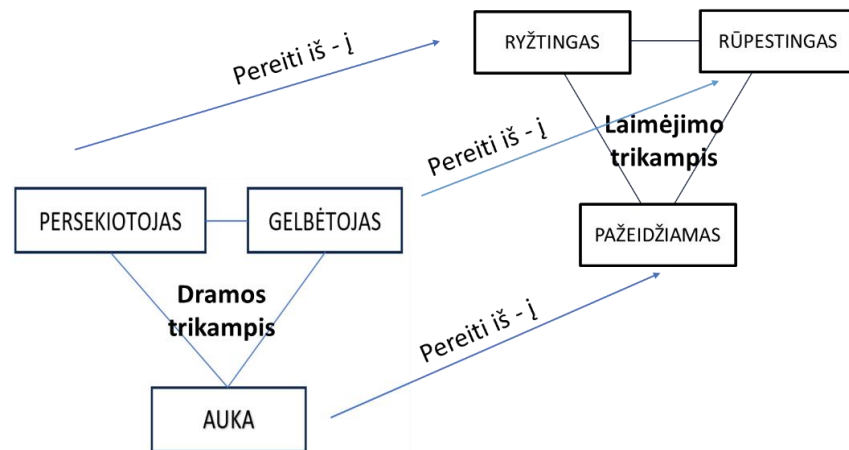
Pažeidžiamas. Šie žmonės pripažįsta savo pažeidžiamumą, bet taip pat supranta, kad jie gali patenkinti savo poreikius ir rasti savo likimą. Jie prašo pagalbos ir priima, kai jiems siūloma įgalinti save. „Žinau savo ribas ir galiu jas pakeisti. Niekas man neskolingas. Nebijau paprašyti padėti ar pamokyti“. Svarbiausi dalykai, kurių reikia išmokti, yra problemų sprendimas ir savivertė.

Ryžtingas. Pasitiki savimi, siekia savo tikslų ir teisių, tačiau skirtingai, negu persekiotojas, tai daro nežemindamas ir nebausdamas kitų. „Žinau ką ir kaip daryti, spręsti. Jei nori, galiu pamokyti daryti, elgtis kitaip, negu esi įpratęs“. Svarbiausi dalykai, kurių reikia išmokti: priimti ir neteisti, nekaltinti.

Rūpestingas. Užuoat primetę pagalbą, jie parodo užuojautą klausdami, kaip padėti. „Visiems (ir man) gali atsitikti juodų dienų. Jei tau reikia ir nori, galiu padėti, parodyti kelią“. Svarbiausias įgūdis, kurio reikia rūpestingajam, yra klausymasis ir parama, o ne pagalba.

Pagal Acey Choy, norint išeiti iš dramos trikampio, reikia keisti pažiūras ir įsitikinimus apie save ir ypač apie kitus, ir keisti vaidmenis iš Aukos į Pažeidžiamą, Persekiotojo į Atkaklų ir iš Gelbėtojo į Rūpestingą (6 pav.).

⁸ Choy, Acey (1990). ["The Winner's Triangle"](#). *Transactional Analysis Journal*. 20 (1): 40.

6 pav. Vaidmenų keitimas iš neigiamų į teigiamus.

Kaip tai padaryti? Pirma, pažinti save ir ugdyti trūkstamus gebėjimus, antra, atpažinti situacijas, kai įsitraukiame į dramos trikampio santykius ir trečia, gebėti pasakyti „Ne“.

Apibendrinamas pastebiu tokias bendravimo problemas:

- Per daug laiko skiriame nesvarbiems dalykams ir per mažai svarbiems.
- Nesugebame atskirti svarbių dalykų nuo nesvarbių.
- Per daug pasikliaujame senesnėmis smegenų dalimis ir instinktais, per mažai naudojames naujesnėmis smegenų dalimis.
- Rašome ar kalbame užuominomis, nepasakydami konkrečiai, ko norime.
- Slapstomės už fasado ir nereflektuojame savęs.
- Klausomės viena ausim, nekreipdami dėmesio kitiems žinutės aspektams.
- Įsiveliame į dramos trikampio santykius.

Ką daryti?

- Lėtinti bendravimą.
- Mažiau nereikšmingo, nevertingo bendravimo, daugiau svarbaus.
- Neleisti senosioms smegenims autopilotiškai ir perdėtai emocingai reaguoti į reikšmingą informaciją ar klausimą.
- Mokyti senąsias smegenis atskirti, kas jų šeiminiui svarbu, kad įsijungtų naujesniųjų smegenų mąstymo funkcijos.
- Plėsti „Žinomo AŠ“ plotą.
- Keisti nuostatas į save ir aplinkinius.
- Pasakyti „Ne“.
- Mokytis pažinti save ir savo motyvus, mažiau vertinti ir teisti kitus.

1.5 Suaugusiųjų mokytojų bendruomenės telkimo patirtis: bendradarbiavimas, augimas ir pokyčiai

...

ROMUTĖ KONCEVIČIENĖ,
2024 M. METŲ ANDRAGOGĖ, MARIJAMPOLĖS PROFESINIO
RENGIMO CENTRO BIOLOGIJOS MOKYTOJA METODININKĖ,
MARIJAMPOLĖS MEILĖS LUKŠIENĖS ŠVIETIMO CENTRO
METODININKĖ

Būti suaugusiųjų mokytoja–tai kiekvieną dieną gauti naują galimybę realizuoti savo potencialą, kiekvieną dieną mokytis ko nors naujo ir kiekvieną dieną patirti didžiulį malonumą. Nuo 1989 m. dirbdama šį darbą, aš įgijau nemažai andragoginės patirties, išsiugdžiau puikius bendravimo įgūdžius, įgijau pasitikėjimo savimi, kas neabejotinai prisidėjo prie asmenybės brandimo. Ši veikla man neatrodo kaip pareiga, o labiau kaip maloni veikla, kuri padeda nuolat augti ir tobulėti.

Romutė Koncevičienė. Asmeninio archyvo nuotrauka.

Ilgoje andragoginėje kelionėje būta visko: sėkmių ir nesėkmių, džiaugsmų ir nusivylimų. Visgi, atsigręžusi atgal į praėjusius dvejus metus, galiu drąsiai teigti, jog jie buvo ypatingi, pilni iššūkių ir atradimų. Nuo 2022 metų rugsėjo 1 dienos, likvidavus Marijampolės suaugusiųjų ir jaunimo mokymo centrą, suaugusiųjų

klasės pradėtos formuoti Marijampolės profesinio rengimo centre (PRC). Pradėjusi dirbti PRC, supratau, jog centre mažai kas žino, kas yra andragogika, kokie pagrindiniai jos principai ir kuo suaugusiųjų mokymas(is) skiriasi nuo jaunų žmonių mokymo(si). Supratau ir tai, jog siekiant, kad andragogika „apsigyventų“ ir „pradėtų leisti šaknis“ šioje įstaigoje, būtina pradėti visiems kartu mokytis, kurti bendrus projektus, organizuoti susitikimus, inicijuoti diskusijas ir įgyvendinti kitas veiklas, kurios paskatintų mokytojus, dirbančius suaugusiųjų klasėse, keistis patiemis ir keisti mokymo(si) aplinką.

Pirmiausiai teko stiprinti pasitikėjimą savimi, kurti įkvepiančią viziją, „įdarbinti“ visus savo lyderystės įgūdžius, nuolat plėtoti bendradarbiavimo galimybes, kurti saugią, atvirą ir suaugusiųjų mokymo(si) poreikius atliepiančią aplinką. Pradžią buvo sudėtinga, nes bet kokios bendruomenės telkimas yra sunkus, dinamiškas procesas, reikalaujantis nuolatinio dėmesio, kūrybiškumo ir atvirumo naujovėms. Tam reikalingos nuolatinės veiklos, kurios būtų įdomios ir naudingos visiems proceso dalyviams. Pirmieji žingsniai buvo susiję su informacijos sklaida, vėliau organizavau mokymus, seminarus, konferencijas, teminius susitikimus, diskusijas, skatinau mokytojus mokytis vieniems iš kitų, raginau dalintis gera patirtimi ir kartu kurti naujas idėjas, kurios padėtų įsitvirtinti andragogikos principams. Svarbu pažymėti, jog suaugusiųjų mokytojų bendruomenės tarpusavio ryšius ypač sustiprino neformalus bendravimas, draugiška komunikacija, saugi ir atvira atmosfera, kur kiekvienas besimokantis bendruomenės narys turėjo galimybę jaustis svarbus ir reikšmingas. Sėkmingas šių veiklų organizavimas tapo įmanomas tik pasitelkus tiek kūrybiškumą, tiek platų spektrą skirtingų žinių ir įgūdžių.

Suprantu, jog Marijampolės PRC suaugusiųjų mokytojų bendruomenės telkimas nėra baigtinis procesas. Bendruomenė yra gyvas organizmas, kurį reikia auginti ir puoselėti nuolat. Patirtis, dirbant su centro suaugusiųjų mokytojais, dar kartą patvirtino faktą, kad sėkmingai suburta bendruomenė gali tapti ne tik palaikymo ir dalijimosi žiniomis erdve, bet ir varikliu, skatinančiu inovacijas ir pokyčius.

1.6 Šiaulių r. TAU dramos studija „Balzamina“

...

ALBINA BUDRECKIENĖ,
ŠIAULIŲ R. TAU REKTORĖ, DRAMOS STUDIJOS REŽISIERĖ

Šiaulių r. švietimo pagalbos tarnyba koordinuoja Šiaulių r. Trečiojo amžiaus universiteto veiklą. Šio universiteto menų fakultete nuo 2015 m. veikia dramos studija „Balzamina“.

Dramos studijos „Balzamina“ dalyvės. Šiaulių TAU archyvo nuotrauka.

Į dramos studijos užsiėmimus ateiti moteris pakvietė šios dramos studijos režisierė, Šiaulių r. TAU rektorė Albina Budreckienė. Albina Budreckienė visą gyvenimą dirbo kultūros srityje, savo sukauptą patirtimi dalinasi su Šiaulių r. TAU studentais, padeda bendruomenei burtis, mokytis kartu.

Scena iš spektaklio. Šiaulių TAU archyvo nuotrauka.

Dramos studiją lanko niekada gyvenime nevaidinusios moterys. Lankydamos studiją jos ugdo kritinį mąstymą, jaučia asmeninį ir intelektualų augimą, atvirumą naujovėms, lavinamas jų kūrybiškumas bei išradingumas.

Stebint dramos studijos „Balzamina“ veiklą neįmanoma nepastebėti bendruomenės augimo, ši mokymosi veikla skatina burtis, keistis, stiprėti bei tapti aktyvesniais visuomenės piliečiais.

Dramos studija augo, tobulėjo, pastatė daugiau nei 10 spektaklių / kompozicijų / kalėdinių pasakų.

„Balzaminos“ kolektyvas po spektaklio. Šiaulių TAU archyvo nuotrauka.

„Balzamina“ savo pasirodymais džiugina ne tik savo universiteto studentus, bet aktyviai dalyvauja ir kitų rajono TAU, kultūros centrų organizuojamuose renginiuose.

Dramos studijos „Balzamina“ pasirodymas

1.7 Lietuvos suaugusiųjų mokymosi centrų vadovų asociacijos iniciatyva

Lietuvos suaugusiųjų mokymosi centrų vadovų asociacija (LSMCVA) yra viena iš tų organizacijų, kurios suaugusiųjų mokymosi savaitės idėją palaiko nuo pat Savaitės organizavimo pradžios, t.y., jau dvidešimt penkerius metus.

Suaugusiųjų mokymosi centrų (dabar jau ir gimnazijų) vadovai kasmet įdeda daug pastangų aktyvindami savo bendruomenes – ir mokytojus, ir mokinius – įsilieti į rudeninio mokymo ir mokymosi vyksmą, pasidžiaugti mokymosi rezultatais ir parodyti įstaigų ir bendruomenių galimybes.

Tolesniuose straipsniuose 2024 m. mokymosi savaitės patirtimi dalijasi Vilniaus miesto suaugusiųjų gimnazijos ir mokymo centrai.

1.7.1 Nustebinti save mąstymu yra tik pradžia. Mokykimės toliau!

...

KRISTINA MARTINAVIČIUTĖ,
VILNIAUS GABRIELĖS PETKEVIČAITĖS-BITĖS
SUAUGUSIŲJŲ MOKYMO CENTRO PSICHOLOGĖ

2024 – ūjų metų suaugusiųjų švietimo savaitė Lietuvoje buvo ypatinga: ji jau dvidešimt penktoji. Ši savaitė ne tik suburia suaugusiųjų švietėjus, bet dar kartą primena, kad mokymasis visą gyvenimą yra ne prabanga, o būtinybė. Šiais metais jau pats savaitės pavadinimas „Nustebink save mąstymu“ kvietė pažvelgti į mąstymą kaip į nuotykių kupiną procesą, galintį pakeisti mūsų požiūrį, veiksmus ir net gyvenimo kryptį. Šis pavadinimas priminė, kad kiekvienas gebame atrasti naujų idėjų, įveikti stereotipus, augti ne tik žinių, bet ir savęs pažinimo kelyje ir tik nesustodami ties tuo, ką žinome, galime drąsiai keliauti į dar nepažintas minties

teritorijas. Dvidešimt penktoji suaugusiųjų švietimo savaitė dar kartą parodė, kad bendrystė, patirtis ir noras augti telkia žmones, iš skirtingų amžiaus grupių, veiklos sričių ir gyvenimo patirčių. Ir kiekvienas toks susitikimas yra dovana ne tik protui, bet ir širdžiai.

Jubiliejinės suaugusiųjų švietimo savaitės metu visoje Lietuvoje vyko daugybė renginių, paskaitų, praktinių veiklų ir susitikimų, skirtų skatinti suaugusiuosius lavinti savo smalsumą ir mokytis. Vienas iš tokių prasmingų renginių vyko 2024 metų lapkričio 22 dieną Vilniaus Gabrielės Petkevičaitės–Bitės suaugusiųjų mokymo centre–konferencija „30 mokymosi metų“, skirta paminėti ne tik suaugusiųjų švietimo savaitės jubiliejų, bet ir Bitės mokymo centro 30 metų veiklos sukaktį. Renginys kvietė susimąstyti, ką reiškia mąstyti, kaip mąstymas keičia mūsų gyvenimą ir kaip mes patys galime auginti gebėjimą mąstyti.

Konferencijoje dalyvavo suaugusiųjų švietėjai iš kitų mokymo centrų, svečiai iš Vilniaus savivaldybės, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos. Renginį sveikinimo žodžiu pradėjo mokymo centro direktorė I. Jagelavičiūtė, ji paskatino susimąstyti apie tris dešimtmečius trukusį darbą, skirtą mokymuisi ir bendruomenės kūrimui. Svečiai dalijosi šiltais palinkėjimais ir išvalgomis.

Šventinė konferencija tapo puikiu įrodymu, kaip švietimas gali būti gyvas, įtraukiantis ir prasmingas. Netrūko idėjų apie mąstymo svarbą ir kontraversiškumą, vyko žaismingi praktiniai užsiėmimai, bendraminčių diskusijos. Džiugu, kad visi susirinkę renginio dalyviai ne tik klausėsi, bet ir patys aktyviai įsitraukė į veiklas – juk efektyviausias mokymasis vyksta, kai patiriame ir išbandome patys!

Renginio pradžioje Mykolo Romerio universiteto psichologijos studentas D. Bijanskas pasidalijo pranešimu „Psichologinės išvalgos apie mąstymą“. Tai buvo ne sausa teorija, bet šviežias, gyvas žvilgsnis į tai, kaip mąstymas formuoja

mūsų kasdienybę, sprendimus, savijautą. Ar kada pagalvojote, kaip dažnai mūsų nuotaika priklauso ne nuo to, kas vyksta, o nuo to, kaip tai interpretuojame? O galbūt pastebėjote, kad kartais jūsų mintys tampa pačios sau kliūtimi? Šis pranešimas kiekvienam priminė: mūsų galvose slypi daugiau nei mes manome.

Vėliau konferencijos dalyviai klausėsi labai netikėto praktinio pranešimo „Mąstymo galia įveikiant tarpkultūrinės komunikacijos trikdžius“ (prof. dr. Gražina Čiuladienė, dr. Nomeda Gudelienė, Janina Ovčnikova, Mykolo Romerio universitetas, Bitės SMC, MentUwell projekto dalyvės). Čia visi susidūrė su... išgalvotomis valstybėmis! Šiose valstybėse egzistuoja keisti, net absurdiški papročiai, juos stebinčių konferencijos dalyvių elgesys praktiškai pademonstravo kaip greitai mes patikime stereotipais. Ši veikla atskleidė, kokie galingi yra mūsų įsitikinimai–net ir neturėdami jokios informacijos mes skubame spręsti, vertinti, atstumti ar priskirti etiketes. Ar jūs dažnai pastebite, kad jūsų vertinimas pagrįstas vien išankstiniu nusistatymu?

Po šios veiklos dalyviai klausėsi teorinio pranešimo, kuriame buvo paaiškinti stereotipų veikimo principai. Kiek daug bendravimo nesusipratimų kyla tik todėl, kad pamirštame, jog kitas žmogus gali vadovautis visai kita logika ir remtis visai kitokiais kultūriniais ženklais ir rėmais.

Galiausiai dalyviai buvo pakviesti sukurti asmeninį herbą („Mindfulness patyriminė veikla: asmeninis herbas“, prof. dr. G. Valūnaitė–Oleškevičienė, MRU, Bitės SMC). Veikla skatino susimąstyti, kas gyvenime iš tikrųjų svarbu. Kokios gyvenimo sritys šiandien atrodo svarbiausios? Kur investuojate laiką, dėmesį, meilę? Šis kūrybinis procesas virto giliu pokalbiu su savimi. Ne vienas dalyvis atrado, kad jo gyvenimo „herbas“ kinta ir tai yra natūralu.

Šventinė konferencija atspindėjo ir tris dešimtmečius mokymo centro veiklos, ir skirtingus būdus pažinti mąstymą, kvietė nustebinti save, leisti sau mąstyti kitaip, giliau, sąmoningiau. *O jūs ar šiandien sustojote pagalvoti, kokius stereotipus nešiojatės su savimi? Ar jūsų gyvenimo herbas atspindi tikrąją jūsų esmę? Kaip dažnai sustojate pasitikrinti, ar jūsų veiksmai vis dar atitinka jūsų vertybes?*

Nes nustebinti save mąstymu yra tik pradžia. Suaugusiųjų švietimas Lietuvoje vis dar susiduria su daugybe iššūkių. Daugybė suaugusiųjų vis dar nedrįsta sugrįžti mokytis–juos stabdo įvairios baimės, praeities mokymosi patirtys. Kartais vis dar manoma, kad mokslas yra jaunų žmonių reikalas, o mokymasis vyresniame amžiuje tik nebūtinai prabangos dalykas. Bet juk gyvenimas nuolat keičiasi–kaip mes galime augti, keisti profesiją, prisitaikyti prie naujų sąlygų, jei nesimokome?

Todėl tokios savaitės kaip ši, tokie renginiai kaip šis–ne tik šventė, bet ir kvietimas. Kvietimas drąsiai peržengti vidines baimes, nepasitikėjimą, atrasti, kad mokytis galima kitaip–žaismingai, gyvai, kartu. Mokytis galima visada, nesvarbu kiek tau metų. Nes smalsumas, žinojimo džiaugsmas, bendrystė–tai vertybės, kurios neturi amžiaus.

Bitės suaugusiųjų mokymo centras per 30 metų tapo tuo saugiu uostu, kuriame žmonės grįžta ne tik mokytis, bet ir atrasti save iš naujo. Čia kuriama aplinka, kurioje kiekvienas gali jaustis įvertintas bei priimtas. Ši sukaktis–tai ne tik laiko ženklas. Tai įrodymas, kad žinojimas keičia gyvenimus. Ir kad kiekviena suaugusiojo pažanga–tai mažas, bet reikšmingas žingsnis į brandesnę, išmintingesnę visuomenę. Tad švęskime suaugusiųjų švietimo sukaktis ne tik su padėkomis, bet ir su pažadu–mokytis toliau. Ne dėl diplomų, ne dėl pažymių, bet dėl savęs. Dėl savo gyvenimo kokybės. Dėl kito žmogaus supratimo. Dėl pasaulio, kuris vis dar turi kuo nustebinti.

Straipsnį iliustruoja autorės renginio nuotraukos.

1.7.2 Kūryba, atradimai ir azartas – suaugusiųjų mokymosi savaitę prisiminus

...

VILMA AUGLYTĖ,
VILNIAUS „VARPO“ SUAUGUSIŲJŲ GIMNAZIJOS
DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA UGDYMOI

2024 m. lapkričio 18–22 dienomis visoje Lietuvoje nuvilnijo 25-oji Suaugusiųjų mokymosi savaitė, šiemet kvietusi pažvelgti į save ir pasaulį kitaip–„nustebinti save mąstymu“. Šia proga Vilniaus „Varpo“ suaugusiųjų gimnazijoje vyko įvairūs įkvepiantys ir prasmingi renginiai, kurie skatino kritinį mąstymą, kūrybiškumą bei bendruomeniškumą.

Gimnazijoje savaitė prasidėjo nuo netradicinės biologijos pamokos „Kaip tapti zombiu–trumpas pradžiamokslis“. Jos metu mokiniai nagrinėjo gamtos reiškinius, kai organizmai geba paveikti kitų elgesį–tarsi paversti juos „zombiais“. Aptarti biologiniai ir socialiniai manipuliacijos mechanizmai skatino kritiškai pažvelgti į elgsenos pokyčius gamtoje ir žmonių pasaulyje. Kūrybinė užduotis–sukurti savo „zombinančius“ organizmus–paskatino mąstyti netradiciškai.

Filosofinių apmąstymų ir literatūros analizės netrūko lietuvių kalbos pamokose. Vienoje jų buvo nagrinėjamas I. Kanto tekstas „Atsakymas į klausimą: kas yra švietimas?“, kviečiantis išdrįsti vadovautis savo protu. Kitoje–J. V. Gėtės „Prologas danguje“ iš garsiojo „Fausto“–tapo atspirties tašku diskusijai apie žmogaus prigimtį. Šios veiklos skatino gilintis ne tik į tekstus, bet ir į save, kelti egzistencinius klausimus, diskutuoti bei dalintis įžvalgomis.

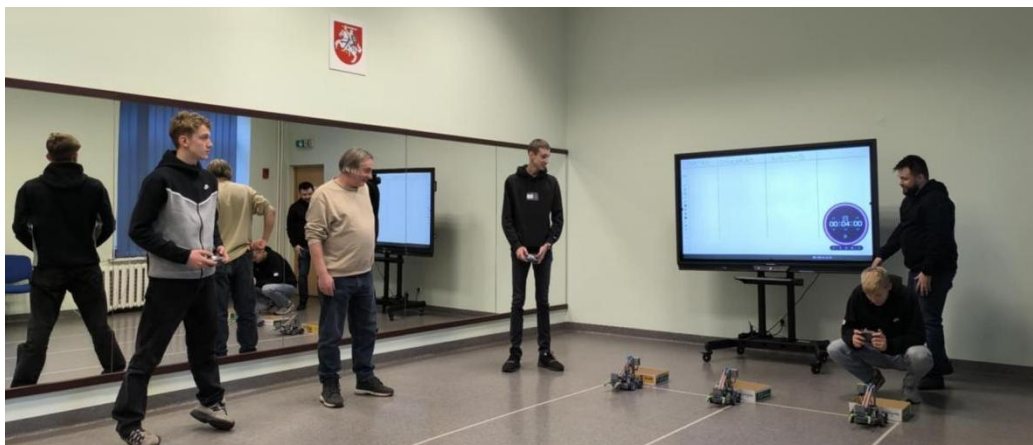
Kūrybiškumui šioje savaitėje taip pat buvo skirta daug dėmesio. Bibliotekos skaitykloje vyko makramė dirbtuvės, kurių metu dalyviai susipažino su senovine mazgų rišimo technika ir patys pasigamino raktų pakabukus. Kūrybinis procesas padėjo išmokti naujų įgūdžių ir skatino bendrystę bei dalijimąsi patirtimis.

Savaitę pajavairino ir dailės paroda „Visatos KODO paletė“, kurioje pristatyti Viktorijos Staryginos studijos „dailės pamokos“ narių darbai. Parodos metu buvo gvildenami ryšiai tarp astrologijos ir meno, aptartos modernizmo idėjos bei jų įtaka šiuolaikinei kūrybai. Parodos lankytojai buvo kviečiami naujai pažvelgti į meną, įkvėpti kūrybinės laisvės ir smalsumo.

Dar vienas įdomus akcentas–„Rašytojų fabrikėlis“, vykęs bendrame Vilniaus suaugusiųjų mokyklų renginyje. Dalyviai kūrė trumpas knygeles, naudodamiesi skaitmeninėmis priemonėmis. Veikla padėjo patirti rašymo džiaugsmą, stiprino pasitikėjimą jėgomis ir atskleidė kiekvieno kūrybinį potencialą.

Be kultūrinių ir intelektualių veiklų, mokymosi savaitėje netrūko ir azarto. „Židinio“ suaugusiųjų gimnazijoje vykusiose VEX robotų bei stalo teniso varžybose „Varpo“ mokyklos mokiniai demonstravo puikius gebėjimus ir grįžo su prizais, o bendruomenės palaikymas suteikė dar daugiau motyvacijos.

Mokymosi savaitė „Varpo“ gimnazijoje pasibaigė išpūdingu literatūrą ir muziką sujungusiu renginiu – Vyčio Lauryno Palūksčio debiutinio istorinio romano „Po karaliaus Stepono vėliavomis“ pristatymu, kuriame ne tik kalbėjomės apie literatūros ir istorijos sąsajas, karalių Steponą Batorą bei jo nuveiktus darbus, bet ir klausėmės Senosios muzikos trio smuikininkų atliekamų kūrinių, aptarėme Lietuvos ir Vengrijos santykius su ypatingu svečiu–Jo ekscelencija Vengrijos nepaprastuoju ir įgaliojotuoju ambasadoriumi dr. János Béres.

Mokymasis nėra baigtinis procesas–tai kelionė, kur kiekvienas žingsnis veda ne tik į žinias, bet ir suteikia džiaugsmo, laimės pojūtį. Suaugusiųjų mokymosi savaitė dar kartą priminė, kad mokymosi džiaugsmu galime mėgautis bet kokiame amžiuje–svarbiausia išlikti smalsiems ir atviriems.

Straipsnį iliustruoja Rasos Zdanevičienės renginių nuotraukos.

1.7.3 Vilniaus „Varpo“ suaugusiųjų gimnazija atveria duris netikėtiems atradimams: kultūrinė popietė su tarptautiniu atgarsiu

...

JOLANTA ČEPONAITĖ,
VILNIAUS „VARPO“ SUAUGUSIŲJŲ GIMNAZIJOS DIREKTORĖ,
LSŠA 2020 METŲ ANDRAGOGĖ

Dvidešimt penktajai suaugusiųjų mokymosi savaitei „Nustebink save mąstymu“ artėjant į pabaigą, Vilniaus „Varpo“ suaugusiųjų gimnazija surengė įvairialypę popietę, kurioje darniai susipynė istorija, muzika ir dailė. Ši mąstymo sintezė pritraukė ne tik gimnazijos bendruomenę–mokytojus ir mokinius, bet ir kolegas iš kitų suaugusiųjų mokyklų, pirmadienį gimnazijoje atidarytos parodos autorius bei aktyvius bendruomenės narius.

2024 metų lapkričio 22 dieną, penktadienį, įvyko tikra kultūros šventė–istorinio Vyčio Lauryno Palūksčio romano „Po karaliaus Stepono vėliavomis“ pristatymas. Autorius pats pristatė savo kūrinį, dalijosi knygos gimimo akimirkomis, skaitė įtraukiančias ištraukas ir plačiai pasakojo apie karaliaus Stepono reikšmę

Lietuvos istorijai. Knygos pristatymo akimirka subtiliai papildė tarsi iš pasakų atkeliavę baroko muzikos garsai. Senosios muzikos trio–Giedrė Populaigė, Eirimas Velička ir Jonė Krištolaitienė–virtuozišku atlikimu sukūrė nepakartojamą ir įsimintiną atmosferą, nukeldami į kitą istorinį laikotarpį.

Gimnazija su džiaugsmu priėmė į renginį atvykusį Vengrijos ambasadorių–Jo Ekscelenciją daktarą János Bérés. Malonia staigmena tapo pirmadienį atidarytos parodos „Visatos KODO paletė“ dalyvės, Viktorijos Staryginos studijos „dailės

pamokos“ narės kreipimasis į ambasadorių jo gimtąja vengrų kalba. Ji džiaugėsi užsimezgančiais ryšiais tarp šalių, kadaise turėjusių bendrą politinę istoriją. Šis netikėtas susitikimas, pasak paties ambasadoriaus, gerokai pranoko jo lūkesčius. Renginio kulminacija tapo Vengrijos ambasatoriaus pasiūlymas išversti romaną į vengrų kalbą, tapęs savotišku įrodymu, kad kultūra nepaiso valstybių sienų.

Nuoširdžiai dėkojame autoriui už jo kūrybą, ambasadoriui už skirtą laiką ir palaikymą, muzikantams už kerinčią muziką bei visiems susirinkusiems už buvimą kartu. Tikime, kad ši popietė paliko šiltus prisiminimus ir praturtino naujomis

įžvalgomis. V.L.Palūksčio romano „Po karaliaus Stepono vėliavomis“ pristatymas Vilniaus „Varpo“ suaugusiųjų gimnazijoje tapo sėkmingu ir įsimintinu jubiliejinės suaugusiųjų mokymosi savaitės akordu. Jis darniai sujungė literatūrą, istoriją ir muziką, suteikdamas dalyviams vertingą kultūrinę patirtį. Tai puikiai iliustruoja, kad mokymasis gali būti įvairiapusis ir įdomus, turtingas netikėtais atradimais. Į mokymosi savaitės peripetijas „pakliuvę“ dalyviai tęsė bendradarbiavimą: V.L.Palūkstis buvo pakviestas pietų su Vengrijos ambasatoriumi, kur diskutuota apie istorinio romano vertimą. Džiaugiamės, kad mūsų gimnazija tampa prasmingų susitikimų ir kultūrinių mainų centru.

Straipsnį iliustruoja Vilmos Auglytės renginių nuotraukos.

1.7.4 Įkvėpianti suaugusiųjų mokymosi savaitė Vilniuje

...

DARIUS MOCKEVIČIUS,
VILNIAUS „ŽIDINIO“ SUAUGUSIŲJŲ GIMNAZIJOS
DIREKTORIAUS PAVADUOTOJAS PAPILDOMAM IR
NEFORMALIAJAM ŠVIETIMUI

Vilniaus suaugusiųjų mokyklos šiemet suvienijo jėgas ypatingai Suaugusiųjų mokymosi savaitei, kurios metu vyko kūrybinės dirbtuvės, sporto varžybos ir technologijų turnyrai. Renginiai ne tik praturtino dalyvių žinias, bet ir sustiprino bendruomeniškumo jausmą bei įkvėpė tolesniam tobulėjimui.

Kūrybinės dirbtuvės „Nustebink save mąstymu“.

Vilniaus „Židinio“ suaugusiųjų gimnazijoje vykęs bendras sostinės suaugusiųjų mokyklų renginys subūrė įvairias bendruomenes į kūrybos ir mokymosi erdvę. Praktinėse dirbtuvėse kiekviena įstaiga pristatė savo unikalią temą:

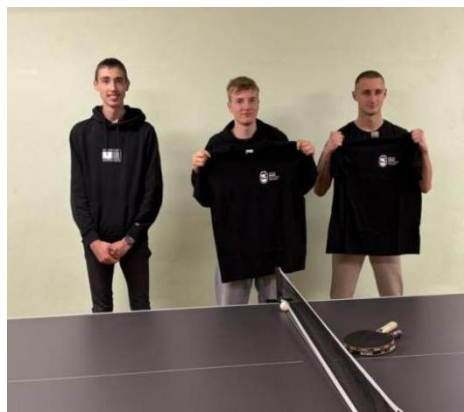
- *Vilniaus „Židinio“ gimnazija* gilinasi į dirbtinio intelekto ir melagienų temą, skatindama kritinį mąstymą ir informacinį raštingumą.
- *Vilniaus „Varpo“ gimnazija* kvietė į „Rašytojų fabrikėlį“, kur dalyviai kūrė trumpas istorijas ir jas pavertė virtualia knyga.
- *Vilniaus suaugusiųjų mokymo centras* skatino kūrybinį mąstymą per dailės dirbtuves su rudeniniais lapais.
- *Gabrielės Petkevičaitės-Bitės suaugusiųjų mokymo centras* surengė interaktyvią istorijos viktoriną su programėle „Kahoot“.

Po dirbtuvių kiekviena komanda pristatė savo rezultatus, o renginį vainikavo jaukus pasisėdėjimas, kuriame dalyviai dalinosi išpūdžiais ir idėjomis ateičiai.

Tenisas – ne tik sportas, bet ir bendrystė.

Sportiškai nusiteikę mokiniai turėjo progą varžytis *Vilniaus miesto suaugusiųjų mokyklų teniso turnyre*. Rungtynės skatino aktyvų gyvenimo būdą bei draugišką konkurenciją. Turnyro nugalėtoju tapo **Vilniaus „Židinio“ gimnazijos 4 klasės mokinys Nojus Šliužas**, kurį sveikiname su pelnyta pergale!

VEX robotų varžybos – technologijų ir azarto sintezė.

Technologijų entuziastai susirinko į tradicines *VEX robotų varžybas*, kuriose dalyvavo miesto suaugusiųjų mokyklų komandos. Finalinėje kovoje susitiko dvi stipriausios komandos– „Židinio“ ir Varpo“ gimnazijos, pergalę vos vieno taško

persvara išplėšė „Varpo“ komanda. Visi dalyviai buvo apdovanoti „Židinio“ gimnazijos firminiais marškinėliais–simboliniu priminimu apie turiningą laiką, bendrystę ir įgytą patirtį.

Šių renginių sėkmė rodo, kad **mokymasis visą gyvenimą** gali būti kūrybiškas, aktyvus ir įtraukiantis. Suaugusiųjų mokymosi savaitė tapo puikia platforma ne tik žinioms, bet ir draugystėms bei naujiems įkvėpimams kurti.

Straipsnį iliustruoja autoriaus renginių nuotraukos.

2. LSŠA ir jos NARIŲ PATIRTIS ir NAUJIENOS

2.1 Mobilumo projektai: žvilgsnis į asmeninę, profesinę ir institucinę sėkmę

...

DR. VILJA LUKOŠŪNIENĖ,
LSŠA PROJEKTŲ KOORDINATORĖ

2024 m. rudenį baigėsi pirmasis „Erasmus+“ programos pirmojo veiksmo (KA1) mobilumų etapas. Etapo pradžioje Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijai buvo suteikta mobilumų organizavimo konsorciumo koordinavimo akreditacija (Nr.2020-1-LT01-KA120-ADU-000094716).

Pirmajam progamos laikotarpiui į Konsorciumą susibūrė penkios organizacijos/įstaigos:

- Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija,
- Marijampolės trečiojo amžiaus universitetas,
- Marijampolės Meilės Lukšienės švietimo centras,
- Šakių trečiojo amžiaus universitetas,
- Valstybės ir savivaldybių mokymo centras „Dainava“ (Druskininkai).

Marijampolės
Trečiojo amžiaus
universitetas

Bendradarbiaudamos tarpusavyje organizacijos parengė kokybiškos mobilumo veiklos įgyvendinimo planą, taip vadinamą „Erasmus+“ planą. Jo esmė – siekdamas nusimatyty tikslų Konsorciumo organizacijos mobilumų veikloje tobulintų institucinius ir asmeninius mokymų organizacijų personalo gebėjimus teikti suaugusiųjų švietimo paslaugas.

„Erasmus+“ plane nusimatėme tokius tikslus:

- Tobulinti suaugusiųjų mokytojų kompetencijas parenkant suaugusiųjų mokymo turinį, metodus ir rengiant mokymo/metodines priemones, atsižvelgiant į tvaraus vystymosi iššūkius.
- Plėtoti ir stiprinti andragogų ir vadybinio personalo gebėjimus kurti ir įgyvendinti nuotolinio, mišraus ir hibridinio mokymosi programas, pasitelkiant moderniausius skaitmeninio amžiaus IKT įrankius.
- Sužadinti andragogų ir vadybinio personalo jautrumą įtraukiojo mokymo(si) problematikai ir galimų sprendimų paieškai.
- Plėtoti aukšto lygio tarptautinį mobilumą.

Per 2021–2023 metų finansavimo laikotarpį LSŠA koordinuojamas Konsorciumas įgyvendino du projektus:

- 2021-1-LT01- KA121-ADU- 000005959,
- 2022-1-LT01- KA121-ADU- 000056873.

Abiejuose projektuose įgyvendinome kursų ir mokymosi, darbo stebėjimo ir kvietinio eksperto veiklas.

Mokymosi kursai

- Suaugusiųjų švietėjų meistriškumo klasė ir apsilankymas Estijos neformaliojo suaugusiųjų švietimo asociacijoje (Baltijos šalių andragogų mokyklos formatu). Koseveski (Estija), 2022.
- Kolegialus koučingas kaip tvaraus profesinio tobulėjimo įrankis. Ljubljana(Slovėnija), 2023.
- Saugių erdvių kūrimas ir palaikymas suaugusiųjų mokymesi. Briuselis (Belgija), 2024
- Surask geriausią mokytoją savyje. Gentas (Belgija), 2024.

Darbo stebėjimo vizitai

- Vokietijos Saksonijos žemės liaudies aukštųjų mokyklų sąjungoje, 2023.
- Latvijos suaugusiųjų švietimo asociacijoje, 2024.

Kvietinių ekspertų vizitai

- Andragoginės kompetencijos tobulinimo mokymai su dr. phil. Veronika Strittmatter-Haubold, Heidelbergo edukologijos universiteto Tęstinių studijų akademijos eksperte (Vokietija), 2022.

- Mokymai su Uwe Gartenschlaeger, Europos suaugusiųjų švietimo asociacijos (EAEA) prezidentu, 2022.
- Mokymai su Sarmīte Pīlāte, Latvijos suaugusiųjų švietimo asociacijos prezidente, 2023.

2024 m. rudenį parengėme akredituotos organizacijos Pažangos ataskaitą, kurioje atsiskaitėme už per finansavimo laikotarpį pasiektus rezultatus. Pažangos ataskaita buvo patvirtinta, o LSŠA apdovanota Kokybės pažymėjimu už puikų mobilumo projektų įgyvendinimą pagal „Erasmus“ akreditacijos suaugusiųjų švietimo srityje veiklą (iki 2028 m. vasario mėn.)

Pagrindiniai dalykai, sugulę į ataskaitą buvo faktai: kas planuota, kas ir kaip pasiekta–kokios konkrečios žinios pritaikytos, kokie leidiniai sudaryti, kokios programos parengtos ar atnaujintos, koks poveikis Konsorciui, organizacija/įstaiga partneriui, bendruomenei ir visuomenei...Apie juos rašoma antrojoje straipsnio dalyje. Pirmojoje–tai, kas į ataskaitą nepateko.

Kas liko už ataskaitos „borto“.

Tai–mobilumų dalyvių apmąstymai apie mobilumų įtaką asmeniniam augimui.

Kaip „augome“?

Mobilumų dalyvių refleksijos rodo, kad visų mobilumų veiklos dalyviams darė poveikį asmeniniam ir profesiniam tobulėjimui. Poveikio pobūdis priklausė nuo mobilumo veiklos tematikos ir tikslų. Vienose veiklose mobilumų dalyviai gavo daugiau profesinių žinių, kituose–asmeninio augimo galimybių.

Apie asmeninį augimą

Gintarė. Kursai Slovėnijoje buvo labai naudingi savo turiniu ir tuo, kad ėgavau daugiau pasitikėjimo savimi, išmokau atsirinkti man reikalingus dalykus ir atsisakyti man nenaudingų. Tobulinau savo anglų kalbą ir pamačiau sritis, kurias reikia tobulinti.

Ligita. **Pirmoji mintis**, atėjusi į galvą **apie kelionę** į mokymus, buvo labiau ne apie pačią kelionę iš Lietuvos į Belgiją, **labiau apie kelionę į save**. Grįžus ir paskraidžius ant mokymų užaugintų sparnų greitai paaiškėjo, kad aplink labai daug dėmesio „kas“ dalykams ir mažai dėmesio „kaip“ dalykams. Po mokymų man atrodo, kad esame triukšmo visuomenė, kurioje visi rėkauja, ko gero nelabai mokėdami tiesiog ramiai būti ir susikonscentruoti į esmę. Bet jaučiu įvykusį virsmą savyje, dažnai pristabdau bėgimą tiek darbe, tiek namuose. Noriu pasidžiaugti, kad įsiklausiau į kursų vadovo paraginimą išsiaiškinti savo poreikius. Pagaliau susimažinau krūvį, atsisakiau papildomo darbo – jausmas kaip nusiėmus nuo pečių maišą akmenų. Pasakymas, kad kartais mažiau yra daugiau tikrai veikia. Atsisakiusi „pertekliaus“ gavau daugiau laiko ir ramybės. Ir jaučiu, kad ne tik stengiuosi būti geresniu mokytoju iš savės, bet ir žmogumi.

Romutė. Mokymuose Belgijoje išgirstos ir užfiksuotos mintys suteikė puikią progą stabtelti ir susimąstyti, peržvelgti savo vertybes, pamąstyti, kur esu ir kur ketinu eiti. Galėčiau sakyti, jog įvyko maža vidinė transformacija ir sustiprėjo supratimas, kad pokyčiai ir priimami sprendimai gyvenime priklauso tik nuo mūsų pačių. Būti geru mokytoju – pirmiausia būti geru žmogumi, gera mama, gera žmona, gera dukra, gera

Arūnė. Liaudies mokyklos Chemniz'e patirtis dar kartą įtikino kokia svarbi yra tvarumo tematika švietime. Mokykla kūrybingai integruoja tvarumo temas į mokymosi programas Čia vėl imi galvoti, kad kažkokio atsakingo ir kūrybingo asmens ar asmenų grupės galvose gimė nestandartinis sprendimas įkurdinti mokyklą buvusio prekybos centro pastate, sėkmingai tvariai pritaikant jį mokymosi poreikiams. Tai įkvepia nenusigąsti galvoje gimstančių „keistų“ idėjų, jas prisijaukinti išsakyti, ieškoti bendraminčių jų įgyvendinimui.

Arūnė. Mobilumas Saksonijos žemės liaudies mokyklų sąjungoje pastiprino mano tikėjimą, jog verta imtis kad ir keistos idėjos, kuri net tau pačiai teoriškai atrodytų sunkiai įgyvendinama, ir bandyti. Jei bus klaida - mokysiesi iš klaidos, jei tikėsi ir imsiesi su aistra – greičiausiai pavyks. Toks teoriškai neįmanomas turėjo atrodyti ir sumanymas mokyti futbolo sirgalius jų „darbo vietoje“- Dreseno futbolo stadijone ir kitose „nemokyklinėse“ vietose. Visos mokymosi priemonės nagrinėja išskirtinai futbolo tematiką, ją naudojant sudarinėjami žodžiai, analizuojama jų rašyba, ir pan. Mokytojas eina pas mokinį, jį sudomina, nustebina, leidžia paragauti

Marijampolės Meilės Lukšienės švietimo centro komanda. Po mokymų Gente pasikeitė Švietimo centro darbuotojų pasitarimų/susirinkimų turinys, ženkliai daugiau vietos atsirado tokioms sąvokoms, kaip „Laikas“, „Užduotis“, „Kliūtis“, „Unikalumas“, „Galimybė“, „Klimato kaita“, „Dovana“, „Orumas“, „Dialogas“, „Refleksija“ ir kt. Daugiau dėmesio skiriama darbuotojų vidiniam pasauliui (vertybėms, mąstymui, moralei, atvirumui, unikalioms jų patirtims).

Nijolė. Kursai Gente augino mane kaip asmenybę. Bendraudama su TAU savo fakulteto studentais, kitais besimokančiaisiais dar labiau stengiuosi išgirsti, pastebėti kiekvieną, gerbti jų orumą, siekti, kad jie jaustųsi saugiai ir nebijotų atsiskleisti, būtų aktyvūs, sunkumuose matytų galimybes.

Arūnė. Bornoje teko įsitikinti bendruomeninio, pilietinio susitelkimo poveikumu. Kai 2008 metais XIII amžiaus bažnyčią, atsidūrusią planuojamos kasyklos teritorijoje, buvo nutarta nugriauti, bendruomenė sukilo ir pareikalavo bažnytėlę išsaugoti, perkelti ją į už 12 km. esančią Borna miestelio aikštę. Ir vėl, teoriškai tarsi neįmanoma užmačia pavyko! Statinio perkėlimas reikalavo ne tik profesionalumo, bet ir didžiulio bendruomenės palaikymo. Tai įkvepia būti aktyviai, tikėti, imtis veiksmo, nenuleist rankų.

Apie poveikį profesinei veiklai

Daiva. Mokymai Liublianoje man buvo puiki galimybė apmąstyti savo kaip įmonės vadovės ir kolegės santykius su bendradarbiais, tarptautinių projektų koordinatorės ir komandos narės bendradarbiavimo ypatumus bei atrasti naujus kolegialius iššūkių ir problemų sprendimo būdus bei metodus.

Daiva. Mokymai Briuselyje privertė susimąstyti ir giliau pažvelgti į aplinkos, kurioje dirbame su suaugusiais, prasmę bei svarbą, o svarbiausia – pervertinti privilegijuotų ir marginalizuotų asmenų/subalternų santykį, jų mokymo(si) ir pasirinkimų galimybes.

Dileta. Per darbo stebėjimo vizitą patobulinau andragogo kompetencijas parenkant suaugusiųjų dailės dalyko mokymo turinį, metodus. Susipažinau, kaip taikyti skaitmenines mokymo priemones ir DI kuriant dailės dalyko mokymo turinį. Be to dar patobulinau komunikavimo anglų kalba kompetenciją.

Nijolė. Visų pirma, tarptautinės patirties pasisėmimas praplėtė akiratį, sustiprino problemų sprendimo, bendravimo ir kitus įgūdžius, reikalingus savanoriaujant TAU veikloje. Įtaką darė ir patys lektoriai kaip asmenybės, ir jų perteikiama medžiaga, ir įvairios mokymosi veiklos, darbas multikultūrinėse komandose. Konkrečiai:

- kursai Estijoje padrąsino dar aktyviau bendradarbiauti su vietinės savivaldos atstovais, įvairiomis vietinėmis organizacijomis (Petro Kriaučiūno viešąja biblioteka, švč. Marijos globos namais, ligonine, FK „Sūduvos pelėdos“ ir kt.), dalyvauti bendrose veiklose;
- kursai Liublianoje - išgilinti į klausimų kolegoms ir besimokantiems formuluotes, permąstyti mano Gyvenimo pusiausvyros ratą.

Lilija. Estijoje ypatingą dėmesį atkreipiau dėmesį į IT svarbą vyresnio amžiaus žmonėms. Su viena kolege iš Latvijos diskutavome apie IT mokymų reikalingumą senjorams, susitarėme bendrauti rengiant programą. Taip mūsų universitete, atsižvelgiant kad visų dalyvių IT įgūdžiai yra labai skirtingi, buvo parengta minimalistė praktinė IT mokymų programa mobilumo dalyvių parengimui. Dabar prieš kiekvieną stažotę asmenys, dalyvaujantys stažotėse ar kursuose, apmokomi populiariausių išmaniojo telefono galimybių-kalbų programėlių, vertėjo programėlių, google map ar kitų vietos radimo ir orientavimosi svetimame mieste programėlių. Šie mokymai nuolat papildomi ir atnaujinami. Tokiu būdu geriname TAU darbuotojų ir besimokančiųjų skaitmenizacijos įgūdžius.

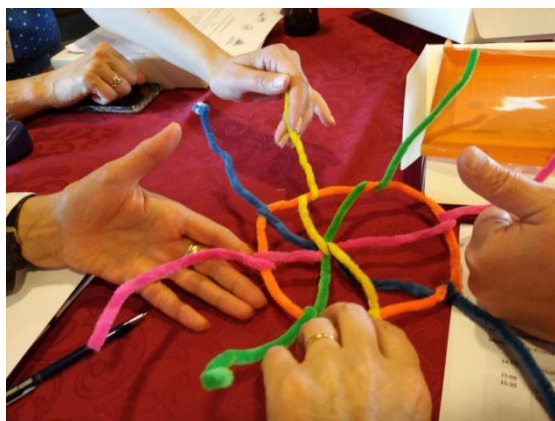
Nijolė. Visų pirma, tarptautinės patirties pasisėmimas praplėtė akiratį, sustiprino problemų sprendimo, bendravimo ir kitus įgūdžius, reikalingus savanoriaujant TAU veikloje. Įtaką darė ir patys lektoriai kaip asmenybės, ir jų perteikiama medžiaga, ir įvairios mokymosi veiklos, darbas multikultūrinėse komandose. Konkrečiai: kursai Estijoje padarė dar aktyviau bendradarbiauti su vietinės savivaldos atstovais, įvairiomis vietinėmis organizacijomis (Petro Kriaučiūno viešąja biblioteka, švč. Marijos globos namais, ligonine, FK „Sūduvos pelėdos“ ir kt.), dalyvauti bendrose veiklose;
- kursai Liublianoje-įsigilinti į klausimų kolegoms ir besimokantiejiems formuluotes, permąstyti mano Gyvenimo pusiausvyros ratą.

Daiva. Mokymai Briuselyje privertė susimąstyti ir giliau pažvelgti į aplinkos, kurioje dirbame su suaugusiaisiais, prasmę bei svarbą, o svarbiausia-pervertinti privilegijuotų ir marginalizuotų asmenų/subalternų santykį, jų mokymo(si) ir pasirinkimų galimybes.

Apie konkrečius profesinėje veikloje panaudotus dalykus

Romutė. Rengdama pranešimą „Kaip suprantamas suaugusiųjų švietimas“ nacionalinei konferencijai „Suaugusiųjų mokymas(is) ir profesinis rengimas“, kurią 2023 metais organizavo Marijampolės Meilės Lukšienės švietimo centras ir Marijampolės profesinio rengimo centras, panaudojau metodą „Drambliai ir virvės“ iš metodinės medžiagos „Kolegos pagalba kolegai – konsultuojamasis ugdymas“.

Daiva. GROW modelį, su kuriuo susipažinau Koučingo/Konsultuojamojo ugdymo mokymuose Liublianoje, įtraukiau kaip atvejo analizės atvejį į B1/B2 lygio lietuvių kalbos mokymo programą kitakalbiams Vilniaus miesto ikimokyklinio ugdymo mokytojams (2023).

Dileta. Atnaujinau dailės mokymo programą IV gimnazijos klasėje DI panaudojimo pratybomis kuriant prezentacijas, iliustracijas, dailės kūrinius.

Daiva. Kaip tarptautinių projektų koordinatore STOK, TĘSK, PRADĖK metodą, su kuriuo susipažinau Koučingo/Konsultuojamojo ugdymo mokymuose Liublianoje, ėmiau taikyti projektų partnerių susitikimų metų refleksavimui į pusmečio/metų darbą bei rizikoms įsivertinti.

Gintarė. Metodinių pasitarimų metu pritaikiau kelis metodus, apie kuriuos sužinojau kursų metu. Tokius kaip „Incidento (problemos nustatymo ir sprendimo radimo)“, „Atviros erdvės (Open space)“, „STOK, TĘSK, PRADĖK (STOP, CONTINUE, START)“ ir kt.

Romutė. Įgyvendindama kvalifikacijos tobulinimo programą „Geros pamokos struktūra“ su Marijampolės visuomenės sveikatos biuro darbuotojais, refleksijai panaudojau metodą „Stok, tęst, veik“.

Kas surašyta Pažangos ataskaitoje (santrauka).

Pasiekimai

Įvyko 62 mobilumai, juose dalyvavo 27 unikalūs Konsorciumo narių pedagoginio ir vadybinio personalo atstovai. Į kursus ir mokymus buvo išvykta 46, į darbo stebėjimo vizitus - 13 kartų. 40 mobilumų vyko „žaliaja“ kelione, t.y., autobusu.

Parengta metodinė medžiaga

- [Dovana ir galimybė andragogui](#)
- [Kolegos pagalba kolegai - konsultuojamasis ugdymas](#)
- [Rekomendacijos skaitmeninio mokymo organizavimui ir įgyvendinimui](#)
- [Įtraukties pavyzdžių sąvadas](#)
- Saugios erdvės kūrimas ir palaikymas suaugusiųjų mokyme ir švietime. „Savišvieta“ 2024/1, p. 12 - 33,
- Mobilumo Vokietijoje metodinė medžiaga „Savišvieta“ 2023, p. 62 -83,
- Darbo stebėjimo idėjos įgyvendinimo rezultatas „Aš parašysiu tau eiles ant rožės žiedlapių baltų...“ - „Savišvieta“, 2023, p. 77 - 83 ,
- Tarpkultūrinio mokymosi patirtis ir išpūdžiai. „Savišvieta“, 2022/2, p. 39-42,
- „Savišvieta“ 2023, p.61-73

Poveikis Konsorciumo narių struktūrai, misijai, vizijai, lyderiavimui, ištekliams.

Organizacijoms ir įstaigoms

- Sustiprėjo tarptautiškumas. Dalyvavimas mobilumo programose prisidėjo prie organizacijų tarptautinio bendradarbiavimo tinklo kūrimo. Sukauptos patirtys skatino atviriau žvelgti į naujas galimybes, partnerystes bei tarptautinį projektų vystymą. Konkrečiai Marijampolės TAU pradėjo rengti savarankiškus mobilumo projektus, tapo akredituota organizacija.
- Išaugo organizacinė kultūra: per mobilumus įgytos žinios ir nauji požiūriai paskatino kūrybiškumą, naujų mokymo metodų diegimą, stiprino organizacijos/įstaigos narių bendradarbiavimą ir didino darbo efektyvumą.
- Pagerėjo mokymosi aplinka–dalyvavimas mobilumuose ir įgyta patirtis prisidėjo prie inovacijų diegimo vykdomose švietimo/mokymosi veiklose. Buvo patobulinti mokymo(si) metodai, diegiamos skaitmeninės priemonės, gerinama bendra mokymosi atmosfera.

- Organizacijos vertybių peržvalga: apmąstymas, kodėl ir kaip galime ir privalome būti geri mokytojai; atviras ir įtraukus požiūris į klientus, kolegialūs santykiai su kolegomis.
- Susiformavo glaudesni bendradarbiavimo ryšiai tarp konsorciumo organizacijų ir atskirų narių, aktyviau įsitraukėme į tarptautinių projektų rengimą ir dalyvavimą juose, tą akcentavome įstaigos strategijoje, susitarėme dėl sričių ir temų, kuriose turime tobulinti savo kompetencijas.
- Prasitvėrė darbuotojų, dalyvavusių mobilumuose, akiratis apie suaugusiųjų švietimą Europoje, pasikeitė, suvokimas apie tai, kokie geri mokytojai ir kodėl galime ir privalome būti, taip pat požiūris į organizacijos klientus, santykiai su kolegomis. Naujos vertybės atsirado organizacijos strategijoje, lyderiavime ir vizijoje.
- Dalyvavimas mobilumo projektuose padėjo rasti atsakymą į kylantį klausimą–kaip rasti originalių ir netikėtų būdų pakviesti ir pritraukti mokytis tuos, kuriuos pasiekti sunku. Atsirado supratimas, kiek daug pastangų reikia skleidžiant ir populiarinant mokymosi visą gyvenimą idėją visuomenėje bei sudarant pačias įvairiausias sąlygas suaugusiems mokytis.

Mobilumuose nedalyvvausiam personalui

- Profesinis tobulėjimas per dalijimąsi patirtimi. Mobilumų dalyviai aktyviai dalijosi savo patirtimi ir naujai įgytomis žiniomis vidiniuose seminaruose, mokymuose ir darbo grupėse. Taip plėtėsi visų darbuotojų mokymosi ir profesinio tobulėjimo kompetencijos. Nauji įgūdžiai bei žinios suteikė galimybę sustiprinti tarpasmeninio bendravimo įgūdžius kolektyve, o modeliai, pristatyti mokymuose, kolegoms pritarus, tapo naujais savo veiklos vertinimo ir reflektavimo įrankiais.
- Naujų metodinių įrankių išbandymas. Mobilumų dalyviai atnešė naujų mokymo ir vadybos metodų, juos pristatė kolegoms, kartu aptarė taikymo galimybes, išbandė, pavyzdžiui, Šakių TAU pradėta dirbti ne kursais, o projektais, pavyzdžiui, 2023-2024 m.m. Šakių TAU vykdytas integruotų mokymosi dalykų projektas „Aš parašysiu tau eiles ant rožės žiedlapių baltų“.

- Motyvacijos didėjimas: mobilumų veiklų rezultatai ir poveikis dalyvavusiems didino personalo motyvaciją būti aktyvesniems, domėtis tarptautinio mokymosi galimybėmis ir būti atrinktiems/deleguotiems į mobilumus.
- Stipresni tarpasmeninio bendravimo kolektyve įgūdžiai per dalijimąsi įgyta patirtimi ir įgytų žinių bei įgūdžių pritaikymą darbo kolektyvuose, pvz., kolegų koučingo/ konsultuojamojo ugdymo modeliai, aptarti ir išdiskutuoti kolektyve, tapo naujais veiklos vertinimo ir reflektavimo įrankiais.

Nauda besimokantiejiems

- Atidžiau žiūrime į besimokantįjį, jo poreikius, galimybes, pavyzdžiui, savigalbos ir koučingo priemonių taikymas auditorijoje ir/ar formuojant besimokančiųjų grupes stažuotėms.
- Atnaujinome ugdymo turinį, įtraukėme naujus metodus ir taikome peržiūrėtas metodikas, pavyzdžiui, *„kartu su mokiniais dailės pamokose, pasitelkę DI, kūrėme prezentacijas, iliustracijas knygoms bei išbandėme skaitmeninio meno kūrimo užduotis. Ugdymo turinio patobulinimui labai pravertė žinios, gautos Rygos m. Baltic Academy organizuotų mokymų metu“*.
- Įspūdžiais dalinomės su besimokančiais, skatindami jų atvirumą tarptautinei patirčiai, didindami jų motyvaciją „augti“ iki jų pačių dalyvavimo mobilumuose.

*Mobilumo mokymosi askimirkos, Gentas, 2024 m.
Renatos Jankevičienės nuotraukų koliažas.*

2.2. „Kritinio mąstymo teorija suaugusiųjų mokymosi praktikoje: įkvėpimas veikti kritiškai“ (MIND)

...

INGA JAGELAVIČIŪTĖ,
LSŠA PREZIDENTĖ, PROJEKTO VADOVĖ
DR. VILIJĄ LUKOŠŪNIENĖ,
LSŠA PROJEKTINĖS VEIKLOS EKSPERTĖ

Co-funded by
the European Union

Projektu siekiama skatinti kritinio mąstymo (*toliau - KM*) plėtotę neformaliajame suaugusiųjų švietime, gilinti suaugusiųjų švietėjų profesinius gebėjimus ir įgalinti skirtingas besimokančiųjų grupes taikyti ir lavinti KM įgūdžius įvairiose asmeninio, bendruomeninio, profesinio ir socialinio gyvenimo srityse.

Tarptautinė projekto komanda Rygoje. LSŠA archyvo nuotrauka.

Projekto veiklos pateikia įrodymais pagrįstus atsakymus į klausimus:

- *Kas yra kritinis mąstymas neformaliajame suaugusiųjų švietime?*

- *Kokia jo vertė asmeniui, organizacijai, bendruomenei ir visuomenei?*
- *Kaip jis gali būti specialiai sukurtas ir pritaikytas skirtingoms situacijoms ir kontekstams?*

2023–2024 metais pasiekti projekto rezultatai.

Intelektiniai produktai

- Mokslinės literatūros sąvadas.
- Suaugusiųjų švietimo dokumentų/programų analizės ataskaita.
- [Kritinio mąstymo ugdymo programa ir priemonių rinkinys.](#)

Mokymai

Tarptautinis mokymosi seminaras *Kritinio mąstymo ekspertai–suaugusiųjų švietėjams* vyko Rijekoje (Kroatija). Dvi dienas DANTE mokymosi centre projekto MIND partneriai aktyviai keitėsi nuomonėmis apie kritinio mąstymo gebėjimų tobulinimo programą, programą lydintį kritinio mąstymo priemonių rinkinį.

Mokymuose praktiškai išbandytos penkių programos modulių įgyvendinimo strategijos, aptartas jų tikslingumas, nauda ir galimi tobulinimo būdai.

Tarptautinė trenerių komanda pasirengusi! LSŠA archyvo nuotrauka

Kas labiausiai išsiminė mokymosi dalyviams?

- Visi programos moduliai sukonstruoti pagal MIND modelį ir apėmė visas dalis: sužadinimą temai, turimų žinių ir patirties permąstymą, abejojimą dėl

jų, supratimo gilinimą ir refleksiją bei sprendimų priėmimą ir konkrečių veiksmų numatymą.

- Kritinio mąstymo gebėjimo tobulinimo programos struktūra aiški, suteikianti aiškų visumos vaizdą ir vystoma logiškais žingsniais.
- Kiekvienas modulis turėjo ypatingų aspektų, pavyzdžiui, trečias ir ketvirtas moduliai atskleidė kritinio mąstymo aspektus, į kuriuos retai atkreipiamas dėmesys (svarba asmeniui ir benruomenei), penktas modulis provokavo ir privertė permąstyti savo požiūrį į visuomenę išskylančius iššūkius.
- Visi moduliai interaktyviu būdu tikrino ir tikslino mūsų prielaidas, padėjo išreikšti save ir mokytis vieniems iš kitų.
- Įdomi patirtis, kaip dirba skirtingi mokymų vedėjai–ekspertai: kiekvienas treneris į grupę atsinešė savo mokymo stilių ir požiūrį.
- Mokymų dinamika–turėjome tiek individualaus, tiek komandinio darbo, tiek statiškos (mažiau), tiek interaktyvios (daugiau) veiklos.

Aktyvaus mokymosi akimirka. LSŠA archyvo nuotrauka.

Kurie mokymosi sesijos dalykai privertė susimąstyti, ypač galvojant apie programos įgyvendinimą ateityje?

- Mokymosi pažangos vertinimui taikyti savirefleksijos klausimus kiekvieno modulio pabaigoje: pavyzdžiui, užrašyti mokymosi rezultatus ir paprašyti besimokančiuosius pažymėti, ar jie buvo pasiekti).

- Kai kuriuose moduliuose, pavyzdžiui, ketvirtame ir penktame, turėtų būti aiškiau atskleistos sąsajos tarp temos ir kritinio mąstymo.
- Modulių nagrinėjimui reikia skirti pakankamai laiko - kiekvienam moduliui ne mažiau keturių valandų.
- Tarp modulių nagrinėjimo turi būti pakankamai laiko, kad būsimieji mokymų dalyviai spėtų įsisavinti ir apmąstyti medžiagą bei galimai pasirengti kitai sesijai.
- Stengtis naudoti kuo įvairesnius metodus/strategijas ir medžiagą, idant būtų daugiau dinamikos.
- Nacionaliniuose/vietiniuose mokymuose naudoti medžiagą, atspindinčią šalies ar vietovės situaciją.

2024 m. gruodžio mėnesį prasidėjo antrasis projekto mokymosi veiklos etapas– tarptautinių mokymų žinių ir patirties perteikimas nacionaliniu ir/ar vietiniu mastu *Suaugusiųjų švietėjai - suaugusiųjų švietėjams*. Tarptautinių mokymų dalyviai įgytas žinias ir patirtį savo šalių suaugusiųjų švietėjams perteiks kontaktiniuose ir nuotoliniuose seminaruose, nagrinėdami temas: *Kas yra kritinis mąstymas suaugusiųjų švietime; Kritiškai mąstančio žmogaus portretas; Kritinio mąstymo vertė asmeniui; Kritinio mąstymo vertė bendruomenei; Kritinio mąstymo vertė visuomenei*.

Žvilgsnis į ateitį

- 2025 m. kovo – gegužės mėn. vyks trečiasis mokymosi etapas: nacionalinių mokymų dalyviai kolegialaus mokymosi būdu analizuos kritinio mąstymo įgūdžiams tobulinti skirtą medžiagą ir atliks praktines užduotis su savo mokiniais, kolegomis, bendruomenių nariais ir pan.
- Baigus mokymus ir atlikus *Programos* bei programą lydintį *Kritinio mąstymo priemonių rinkinio* galutinę redakciją mokymosi medžiaga bus skaitmenizuojama. Tuomet ja suaugusieji galės naudotis savarankiškai.
- Projekto rezultatus vainikuos projekto metu sukauptą patirtį apibendrintis dokumentas–rekomendacijos dėl kritinio mąstymo įgūdžių tobulinimo suaugusiųjų švietimo ir mokymo/si strategams ir įgyvendintojams.

- Projektui artėjant į pabaigą (2025 m. antroje pusėje) vyks aktyvi projekto rezultatų sklaida.

Projektą įgyvendina

- Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija, Lietuva (koordinatorius).
- Šiuolaikinių didaktikų centras, Lietuva.
- Educational development Center, Latvija.
- Latvian Adult Education Association, Latvija.
- Ustanova za obrazovanje odraslih Dantei ir Pucko otvoreno uciliste Libar, Kroatija.
- Studii Economice DIN Bucuresti ir Asociatia Egomundi, Rumunija.

Projektą "Critical theory in adult education practice: Empowerment for critical actions" (MIND) Nr. 2023-1-LT01-KA220-ADU-000153426 finansuoja Europos Sąjungos „Erasmus+“ programa.

Daugiau informacijos: [Kritinio mąstymo teorija suaugusiųjų mokymosi praktikoje: įkvėpimas veikti kritiškai](#)

2.3 Senjorų savanorystės galimybių plėtra

...

VIDA GREIČIUVIENĖ,
VISUOMENINĖS ORGANIZACIJOS „SENJORŲ PASAULIS“ ĮKŪRĖJA

**SENJORŲ
PASAULIS**

Senjorų savanorystės veikla „Senjorų pasaulyje“ atsirado pastebėjus, kad „Senjorų pasaulio“ klubo moterys mėgsta susitikti neformaliai pabendrauti. Organizacijos komandoje pagalvojome, kad būtų prasminga, jeigu susitikimai nebūtų tik kavos gėrimas. Taip gimė mintis skleisti savanorystės idėjas tarp vyresnio amžiaus žmonių. Besidomėdama sveika gyvensena, senėjimu ir su tuo susijusiais dalykais bei besisukdama amžėjančių artimųjų rate supratau, kad savanoriška veikla itin prisideda prie ilgaamžiškumo. Būti aktyviam, išeiti iš namų ir turėti socialinio bendravimo galimybę turi didžiulę reikšmę vyresnio amžiaus žmogaus gyvenimo kokybei.

Užsidegę idėja parengėme projektą „Senjorų savanorystės galimybių plėtra“, kurį, dalyvaudami Atviros Lietuvos fondo programoje „Verta!“ ir finansuojamą Europos Sąjungos lėšomis, vykdome nuo 2024 m. rugsėjo 1 d.

Projekte siekiame stiprinti senjorų pilietinį ir demokratinį dalyvavimą per kelias veiklas:

- Lietuvos senjorų informavimą apie galimybę užsiimti savanoriška veikla.
- Senjorų savanoriškos veiklos koordinavimo sistemos sukūrimą.
- Ryšių su senjorus savanorius priimančiomis organizacijomis, institucijomis ir įmonėmis užmezgimą.
- Senjorų skatinimą įsitraukti į savanorystės pagrindų vykdomas veiklas.

Projektą skiriame ir į veiklas traukiame senatvės pensijos sulaukusius žmones, baigusius darbinę karjerą, patiriančius vienišumą, norinčius aktyviai dalyvauti visuomeniniame gyvenime ir būti naudingiems, tačiau susiduriančius su

sunkumais rasti organizaciją, kuri priimtų savanoriauti. Pasiteisinus pirmajam projekto etapui, kurio metu planuojame sutelkti 30 savanorių senjorų 3 apskrityse (Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos) ir surasti 10 savanorius priimančių organizacijų arba įstaigų, tikslinės grupės apimtį plėsimė ir toliau. Kviesime į savanorystę įsitraukti platesnį senjorų ratą: patiriančius atskirties, netekties išgyvenimus, jaučiančius savirealizacijos stoką, turinčius žemą savivertę, bet tuo pačiu ieškančius būdų, kaip sveikai ir aktyviai išgyventi amžėjimo metą. Antrąjį savanorystės skatinimo etapą jau pradėjome vykdydami projektą „[NVO „Senjorų pasaulis“ institucinis stiprinimas ir senjorų savanoriškos veiklos organizavimas](#)“

Pirmieji projekto „Senjorų savanorystės galimybių plėtra“ renginiai ir patirtys įvyko 2024 m. „Senjorų savaitėje“ Palangoje. Gausiai susirinkusiems į renginius, skirtus sveikai gyvensenai, kritiniam mąstymui ir pan., senjorams buvo pristatyta savanorystės idėja, jie paskatinti pagalvoti, kaip galėtų savo energiją įlieti į pagalbos stokojančių įstaigų ir organizacijų veiklą.

„Senjorų savaitės“ renginys, 2024 m., Palanga. „Senjoro pasaulio“ archyvo nuotrauka.

Eidami link „Senjorų pasaulio“ narių įgalinimo tapti savanoriais jų motyvaciją žadinome ir skatinome įvairiais būdais. Vienas jų–savanorystės pavyzdžiai, kaip antai „Sidabrinės linijos“ savanorių patirtis arba 2024 m. Paryžiaus vasaros olimpiados savanorio Arūno Šimeliausko [pasakojimas](#).

Kitas būdas–srities specialistų paskaitos ir pašnekesiai apie savanorystės prasmę, naudą ir skatulius. Pavyzdžiui, Mykolo Romerio universiteto Edukologijos ir socialinio darbo instituto lektorė dr. Neringa Kurapkaitienė, knygos „Darbo su

savaniais pagrindai“ autorė bei savanorystės konsultantė, užsiimanti tyrimais apie jaunų žmonių mokymąsi savanoriaujant, papasakojo apie solidarumo prasmę savanorystėje. Mokslininkė pabrėžė du pagrindinius savanorystės motyvus: NORĄ ir VALIĄ. Be valios galime norėti ir nieko nedaryti, būtent valia yra svarbiausias „variklis“ įgyvendinant savo norą. Anot mokslininkės, nustatyta, kad savanorystė tampa išgyvenimų, pasidalijimų ir pasikeitimo, susisaistymo, bendrystės ir pripažinimo vieta.

Mokslininkės mintis iliustruoja „Senjorų pasaulio“ savanorių ir bendruomenės narių dalyvavimas vienių⁹ dirbtuvėse. Tai nebuvo tik rankdarbių užsiėmimas, tai buvo prasmingas bendravimo ir kūrybos momentas, puoselėjantis solidarumą ir bendrystę tarp skirtingų kartų, Lietuvos pilietiškumą ir istorinę atmintį. Savanorystė tapo ne vien paslauga, o dvipusiu procesu–duodamas laikas ir energija sugrįžo praturtintu emociniu ryšiu, prasmės jausmu ir pasididžiavimu prisidedant prie dovanėlės su Lietuvos simboliu gamybos.

„Senjorų pasaulio“ narės vienių dirbtuvėse. „Senjoro pasaulio“ archyvo nuotrauka.

Siekdami rezultato, o dar labiau savo veiklos kviečiant senjorus savanoriauti įprasminimo, ėmėmės ir konkrečių žingsnių: suvedėme savanorių ieškančias įstaigas su aktyvios veiklos ieškančiais senjorais. Šiai dienai mūsų organizacijos nariai savanoriauja vienuolikoje įstaigų/organizacijų. Pavyzdžiui, Valstybinio

⁹#Lietuvos vienis, kitaip #Lietuvos vėliavėlės yra Lietuvos valstybės ir kariuomenės simboliai.

ansamblio „Lietuva“ spektakliuose vaikams „Pelėda Drulija“ pasitikome ir į salę lydėjome vaikų grupes iš darželių ir mokyklų, palaikėme bendrą tvarką koncertų metu. Tai darome ir Šeiko šokio teatro renginiuose.

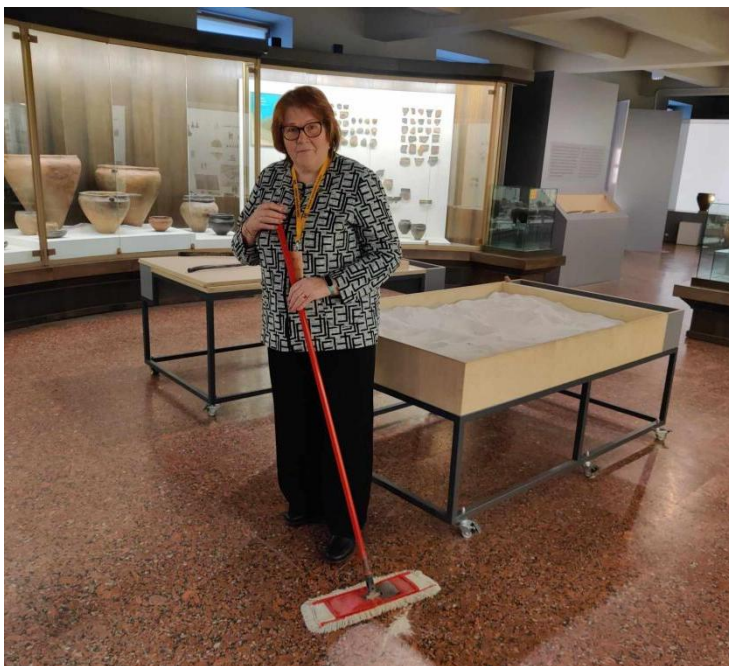
Vilniaus lopšelyje–darželyje „Auginu vaiką“ ir Klaipėdos lopšelyje–darželyje „Nykštukas“ skaitome pasakas lopšelinukų ir darželinukų grupėse. Įdomią patirtį savanorės senjorės turėjo palaikydamos tvarką VšĮ *4Future* organizuotoje Drugelių parodoje.

Savanorės Lina ir Aldona Drugelių parodoje. „Senjoro pasaulio“ archyvo nuotrauka.

Labai daug gerų emocijų, nepaisant ir tam tikro nuovargio, savanorės patyrė Muziejų nakties renginiuose–jos savanoriavo Lietuvos nacionalinio muziejaus padaliniuose: Istorijų namuose, Bastėjoje, Senajame Arsenale, Signatarų namuose, Varnelio namuose–muziejuje.

„Savanorystė Muziejų naktyje mums buvo pirmoji, kuomet skirtinguose objektuose vienu metu turėjo būti savanoriai. Ne iš karto pavyko užpildyti visus objektus žmonėmis, nes ilgas laikas, nepažįstama veikla kėlė klausimų ne vienam savanoriui „Ar sugebėsiu?“–dalinosi išpūdžiais savanorių koordinatore Lina Petronienė.

Savanorystės akimirka muziejuje. „Senjoro pasaulio“ archyvo nuotrauka.

Džiugu, kad iš pačių savanorių ir muziejaus darbuotojų [atsiliepimų](#) paaiškėjo, kad „pirmas blynas“ neprisvilo ir mes turėsime unikalią galimybę dalyvauti vieną kartą metuose vykstančios Kultūros nakties savanorystėje Vilniuje.

Norėdama atkreipti senjorų dėmesį į savanorystę ir nors kiek jiems atsidėkoti už įsijungimą į šią veiklą mūsų komanda ieško galimybių savanoriauti kultūros srityje, kad savanoris po to galėtų likti koncerte ar spektaklyje. Tačiau neapsiribojame vien kultūros įstaigomis. Mūsų savanoriai jau laukiami VŠĮ Socialinės integracijos institute (*Senjoro*), dienos centruose VŠĮ „Senjorų avilys“ ir VŠĮ „Keturlapis dobilas“, Lietuvos mokslų akademijoje...

Ir sąrašas vis ilgėja...

Mūsų komandai labai smagu matyti, kad įsijungę į savanorystę senjorai pasijunta reikalingi, nes jaustis reikalingam svarbu kiekvienam žmogui. Neretai išėjus į pensiją kasdienybėje atsiranda tuštuma ir kyla klausimas, ką dabar daryti, kaip įprasminti savo laiką ir išnaudoti sukauptą gyvenimo patirtį. Savanorystė tampa puikia galimybe pajvairinti gyvenimą naujomis spalvomis. Ji ne tik leidžia padėti kitiems, bet suteikia prasmės–dalindamiesi patirtimi senjorai jaučiasi reikalingi ir galintys įsitraukti į visuomenės gyvenimą. Radę prasmingą, o dar labiau

asmeninius interesus atspindinčią veiklą, jie mielai neria į savanorišką veiklą, dėl šios jų gyvenimas įgauna naujų spalvų, didėja sąmoningumas, keičiasi požiūris į visuomenėje vykstančius svarbius reiškinius.

Savanoriai Lietuvos etnografijos muziejuje. „Senjorų pasaulio“ archyvo nuotrauka.

Mūsų projektą aprašome [čia](#)

Projektas „Senjorų savanorystės galimybių plėtra“ finansuojamas Europos Sąjungos lėšomis. Tačiau išreiškiamas požiūris ar nuomonė yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Atviro Lietuvos fondo požiūrį ar nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei Atviros Lietuvos fondas negali būti laikomas už juos atsakingas.

**Finansuoja
Europos Sąjunga**

3.AKTUALIJOS. EUROPOS ir LIETUVOS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO NAUJIENOS

3.1 Ar suaugusieji turi gebėjimų, reikalingų klestėti pokyčių pasaulyje?

...

ARŪNAS BĖKŠTA,
LSŠA EKSPERTAS

Taip pavadinta 2023 m. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO, *angl. OECD*) suaugusiųjų gebėjimų (PIAAC–Programme for the International Assessment of Adult Competencies) tyrimo ataskaita. Tyrimas apima 31 EBPO organizacijai priklausančią valstybę. Lyginant su ankstesne, 2015 m., ataskaita, Lietuvos rezultatai visose tyrimo srityse: skaitymo gebėjimai, matematinis raštingumas, gebėjimas spręsti problemas ne pagerėjo, o kartu su Lenkija, krito labiausiai ir atsidūrėme pačiame gale.

Suaugusiųjų įgūdžių tyrimas suteikia unikalių įžvalgų apie suaugusiųjų raštingumo, matematinio raštingumo ir problemų sprendimo gebėjimus. Šie gebėjimai yra labai svarbūs tiek asmeninei, tiek visuomeninei sėkmei ir sudaro nuolatinio mokymosi bei inovacijų pagrindą. Kvalifikuoti suaugusieji yra geriau pasirengę susidoroti su šiuolaikinio gyvenimo sudėtingumu. Efektyviai orientuodamiesi šiandieninėje informacijos gausioje aplinkoje, jie prisideda prie labiau pagrįstų sprendimų ir politikos.

Šiame straipsnyje:

- Apžvelgsiu bendrus tyrimo rezultatus,
- Aptarsiu Lietuvos situaciją,
- Pateiksiu ataskaitos santraukos fragmentų, kurie man asmeniškai atrodo svarbiausi, vertimus,
- Kai kur pridėsiu savo komentarų (pasvirusiu šriftu).

Bendros tendencijos¹⁰.

Naujausias suaugusiųjų įgūdžių tyrimas atskleidžia mišrų pasaulinį raštingumo, skaičiavimo ir adaptyvaus problemų sprendimo įgūdžių vaizdą. Suomija, Japonija, Nyderlandai, Norvegija ir Švedija puikiai pasirodo visose srityse, didelė jų suaugusiųjų dalis demonstruoja gebėjimų pažangą. Tačiau vidutiniškai EBPO šalyse 18 % suaugusiųjų neturi net pačių pagrindinių įgūdžių nė vienoje srityje.

Raštingumo ir skaičiavimo įgūdžiai prastėja, ypač tarp mažiausiai išsilavinusių asmenų.

Per pastarąjį dešimtmetį vidutinis raštingumo lygis pagerėjo tik Danijoje ir Suomijoje, visose kitose dalyvaujančiose šalyse jis išliko stabilus arba mažėjo. Skaičiavimo įgūdžiai yra teigiamiesni–aštuonios šalys pagerino savo balus, pirmauja Suomija ir Singapūras. Daugumoje šalių, kuriose įgūdžiai sumažėjo, raštingumo ir skaičiavimo įgūdžiai sumažėjo skirtingose amžiaus grupėse. Švietimo plėtra nekompensavo šių tendencijų, nes daugumoje šalių aukštąjį išsilavinimą įgijusių absolventų raštingumo lygis sumažėjo arba išliko nepakitęs. Šie rezultatai pabrėžia, kad politikos formuotojams reikia skubiai sutelkti dėmesį į mokymąsi visą gyvenimą, užtikrinant, kad švietimo ir mokymo sistemos būtų labiau pritaikytos prie kintančių poreikių.

Raštingumo ir skaičiavimo įgūdžiai ypač sumažėjo tarp mažiausiai išsilavinusių gyventojų sluoksnių. Dėl to daugumoje dalyvaujančių šalių padidėjo įgūdžių lygio skirtumas tarp labai ir mažai išsilavinusių suaugusiųjų.

Labiausiai krito Lietuvos ir Lenkijos raštingumo ir skaičiavimo gebėjimų rezultatai (1 lentelė).

1 lentelė. Raštingumo ir skaitmeninio raštingumo rezultatai Lietuvoje ir Lenkijoje.

	Raštingumas		Skaitmeninis raštingumas	
	Įvertis	Pokytis	Įvertis	Pokytis
Lietuva	238	-28,40	246	-21,50
Lenkija	236	-30,20	239	-21,00

¹⁰ OECD (2024), *Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World?: Survey of Adult Skills 2023*, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/b263dc5d-en>.

Aukštasis išsilavinimas ne visada reiškia geresnius įgūdžius.

Formalusis švietimas atlieka esminį vaidmenį ugdant įgūdžius. Suaugusieji, įgiję aukštąjį išsilavinimą, nuolat pasiekia aukštesnius vidutinius balus nei tie, kurie anksčiau baigė mokslus. Tačiau aukštesnis išsilavinimo lygis ne visada reiškia geresnius įgūdžius ir žinias.

2023 m. atliktas suaugusiųjų įgūdžių tyrimas rodo, kad lyginant skirtingų išsilavinimo kvalifikacijų turinčių asmenų įgūdžių lygį įvairiose šalyse, aukštesnis išsilavinimo lygis nebūtinai suteikia aukštesnius įgūdžius. Pavyzdžiui, Suomijos vidurinių mokyklų absolventai nuolat lenkia aukštąjį išsilavinimą turinčius suaugusiuosius keliose šalyse, įskaitant Čilę, Izraelį ir Lietuvą. Šis skirtumas gali atspindėti sisteminius švietimo sistemų kokybės skirtumus, taip pat švietimo ir mokymosi visą gyvenimą teikimo ir organizavimo skirtumus.

Šie skirtumai gali būti susiję su tuo, kada vyksta mokymasis (pvz., vaikystėje, jaunystėje ar suaugus), kur jis vyksta (formalus, neformalus ir savivaldus), kaip mokymasis skatinamas (pvz., ar yra kliūčių dalyvauti) ir ko išmokstama (pvz., įgūdžiai, požiūris ir vertybės).

Įgūdžių neatitikimas darbo rinkos reikalauja didesnio švietimo ir darbo rinkos suderinamumo.

Maždaug trečdalis darbuotojų EBPO šalyse neatitinka savo darbo vietų-kvalifikacijos, įgūdžių, ir studijų sričių požiūriu. Tai turi didelių ekonominių ir socialinių pasekmių, ypač jei darbuotojai yra per daug kvalifikuoti. Pavyzdžiui, suaugusieji, dirbantys darbus, kuriems nereikia jų išsilavinimo lygio, gauna 12 % mažesnę atlyginimą, palyginti su bendraamžiais, kurie dirba jiems tinkamą darbą. Jie taip pat keturiais procentiniais punktais rečiau nurodo didelį pasitenkinimą gyvenimu. Tai rodo, kad žmonės, dirbantys darbus, kuriuose nenaudojama jų kvalifikacija, dažnai gali manyti, kad jų potencialas yra švaistomas.

Šis atotrūkis iš dalies kyla dėl to, kad asmenys siekia išsilavinimo, kurio paklausa yra ribota, ir dėl lėto mokymo programų pritaikymo prie kintančių pramonės

poreikių. Norint išspręsti šias problemas, vyriausybės turi investuoti į įgūdžių, įskaitant įgytus darbo rinkoje, pripažinimą, atlyginimą ir sertifikavimą, siūlyti lanksčias ir modulines mokymo galimybes ir gerinti karjeros konsultavimą. Derindamos švietimo ir darbo rinkos poreikius, šalys gali skatinti „pirmiausia - įgūdžiai“ kultūrą, mažinti neatitikimą ir užtikrinti, kad investicijos į švietimą duotų apčiuopiamos ekonominės ir socialinės naudos.

Suaugusiųjų įgūdžių tyrimas 2023 m.: Lietuva¹¹.

Lietuvoje 16–65 metų amžiaus suaugusieji vidutiniškai surinko 238 balus raštingumo srityje (žemesnis nei EBPO vidurkis), 246 balus skaičiavimo srityje (žemesnis nei EBPO vidurkis) ir 230 balų adaptyvaus problemų sprendimo srityje (žemesnis nei EBPO vidurkis).

Kalbant apie **raštingumo įgūdžius**, 38 % suaugusiųjų (EBPO vidurkis: 26 %) surinko 1 arba žemesnį lygį¹², o tai reiškia, kad jų raštingumo įgūdžiai yra žemi. Pasiekę 1 lygį, jie gali suprasti trumpus tekstus ir susistemintus sąrašus, kai informacija aiškiai nurodyta, rasti konkrečią informaciją ir atpažinti atitinkamas nuorodas. Tie, kurie yra žemesni nei 1 lygis, gali suprasti daugiausia trumpus, paprastus sakinius. Kitame spektro gale 2 % suaugusiųjų (EBPO vidurkis: 12 %) surinko 4 arba 5 raštingumo lygį ir yra aukšti. Šie suaugusieji gali suprasti ir įvertinti ilgus, tankius kelių puslapių tekstus, suvokti sudėtingas ar paslėptas reikšmes ir panaudoti ankstesnes žinias tekstams suprasti bei užduotims atlikti.

Skaitmeninio raštingumo srityje 32 % suaugusiųjų (EBPO vidurkis: 25 %) pasiekė 1 arba žemesnį mokėjimo lygį. Pasiekę 1 lygį, jie gali atlikti pagrindinius matematikos veiksmus su sveikaisiais skaičiais arba pinigais, suprasti dešimtaines trupmenas ir rasti atskirus informacijos elementus lentelėse ar diagramose, tačiau jiems gali būti sunku atlikti užduotis, kurioms reikia kelių žingsnių (pvz., spręsti proporciją). Tie, kurie nepasiekė 1 lygio, gali sudėti ir

¹¹ Survey of Adults Skills 2023: Lithuania

https://www.oecd.org/en/publications/survey-of-adults-skills-2023-country-notes_ab4f6b8c-en/lithuania_1b6cddce-en.html

¹² Gebėjimai vertinami 6 lygiais nuo žemiausio iki aukščiausio: žemiau 1 lygio, 1 lygis, 2 lygis, 3 lygis, 4 lygis ir 5 lygis.

atimti mažus skaičius. Suaugusieji, pasiekę 4 arba 5 lygį, yra geriausi (4 % Lietuvoje, vidutiniškai 14 % visose EBPO šalyse ir ekonomikose). Jie gali apskaičiuoti ir suprasti rodiklius ir santykius, interpretuoti sudėtingus grafikus ir kritiškai vertinti statistinius teiginius.

Adaptyvaus problemų sprendimo srityje 46 % suaugusiųjų (EBPO vidurkis: 29 %) pasiekė 1 arba žemesnį mokėjimo lygį. Suaugusieji, pasiekę 1 lygį, gali spręsti paprastus uždavinius su nedideliu kintamųjų ir maža nesvarbios informacijos kiekiu, kurie nekinta jiems einant link sprendimo. Jiems sunku išspręsti daugiapakopės problemas arba tas, kurioms reikia stebėti kelis kintamuosius. Suaugusieji, kurių lygis žemesnis nei 1, daugiausia supranta labai paprastas problemas, kurios paprastai išsprendžiamos vienu žingsniu. Maždaug 1 % suaugusiųjų (EBPO vidurkis: 5 %) pasiekė 4 lygį. Jie geriau supranta problemas ir gali prisitaikyti prie netikėtų pokyčių, net jei jiems reikia iš esmės persvarstyti problemą.

Nagrinėjant visas tris sritis kartu, 24 % suaugusiųjų Lietuvoje (EBPO vidurkis: 18 %) pasiekė du žemiausius šių mokėjimo skalių lygius.

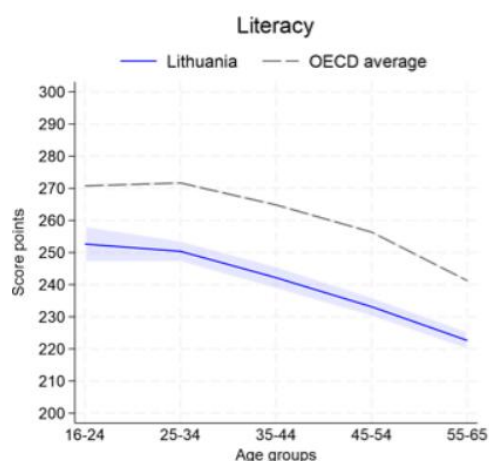
Gebėjimai pagal amžių.

Vyresnio amžiaus suaugusieji (55–65 metų amžiaus) Lietuvoje demonstravo žemesnius raštingumo, skaičiavimo ir adaptyvaus problemų sprendimo įgūdžius nei 25–34 metų amžiaus asmenys. Raštingumo srityje 55–65 metų amžiaus suaugusieji surinko 28 balus mažiau nei 25–34 metų amžiaus asmenys (EBPO vidurkis: 30 balų mažiau). Įgūdžių atotrūkis tarp vyresnio ir jaunesnio amžiaus suaugusiųjų gali atspindėti senėjimo poveikį (žr. toliau), taip pat ir švietimo bei mokymo kokybės bei kiekybės skirtumus tarp kartų.

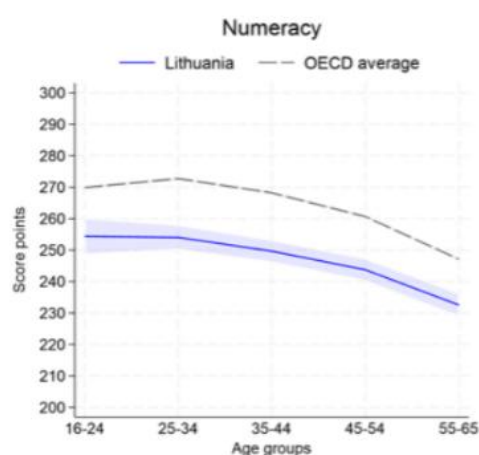
Jauniems suaugusiesiems, kurie vis dar mokosi pradinio ugdymo įstaigose arba jas neseniai baigė, suaugusiųjų įgūdžių tyrimo rezultatai papildė mokyklose atliktų vertinimų rezultatus ir suteikia naudingos informacijos apie švietimo sistemų kokybę. Lietuvoje 16–24 metų amžiaus jauni suaugusieji vidutiniškai surinko 253 balus raštingumo srityje (žemiau EBPO vidurkio), 254 balus

skaičiavimo srityje (žemiau EBPO vidurkio) ir 244 balus adaptyvaus problemų sprendimo srityje (žemiau EBPO vidurkio).

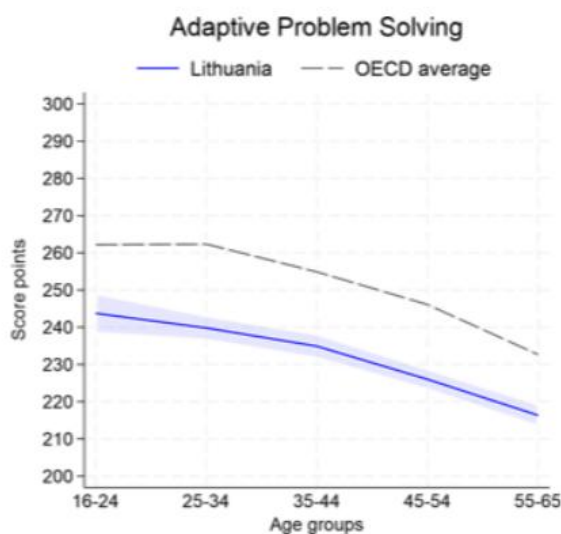
Vidutiniai raštingumo, skaičiavimo ir adaptyvaus problemų sprendimo įgūdžiai pagal amžių pateikiami 1, 2, 3 diagramose.

1 pav. Raštingumas

2 pav. Skaitmeninis raštingumas

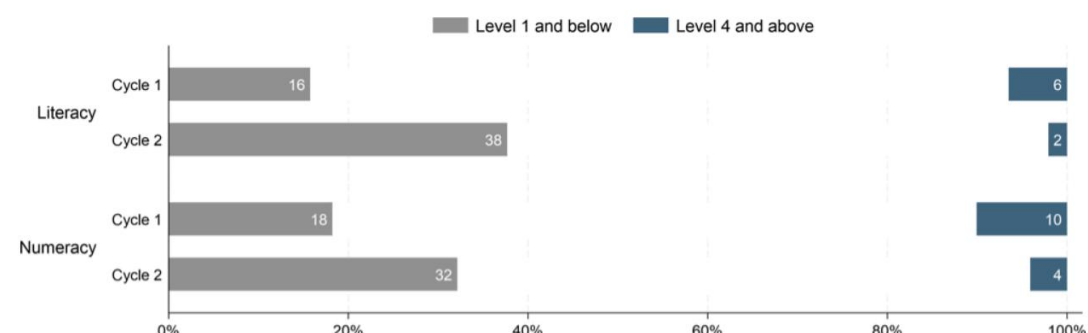

3 pav. Adaptyvus problemų sprendimas

Kaip per pastarąjį dešimtmetį keitėsi suaugusiųjų įgūdžiai?

Lietuvoje vidutiniai raštingumo ir skaičiavimo įgūdžių rezultatai 2022–2023 m., palyginti su 2014–2015 m., sumažėjo. Rezultatų pablogėjimas nuo 2014 m. iki 2022–2023 m. Lietuvoje buvo ypač didelis ir pastebėtas tarp žemai ir gerai besimokančių suaugusiųjų. Tiek skaičiavimo, tiek raštingumo srityse žemai

besimokančių suaugusiųjų (1 ar žemesnio lygio balų) dalis išaugo, o gerai besimokančių suaugusiųjų (4 arba 5 lygio balų) dalis sumažėjo (4 pav.).

4 pav. Suaugusiųjų, kurių raštingumo ir skaičiavimo įgūdžiai žemi ir aukšti, dalis

2015 m. 1 ir žemesnio lygio raštingumo rezultatus rodė 16 proc. suaugusiųjų, o 2023 – 36 proc. Tuo tarpu 4 ir aukštesnio lygio rezultatus 2015 m. rodė 6 proc., o 2023 m. – jau tik 2 proc.

2015 m. 1 ir žemesnio lygio skaitmeninio raštingumo rezultatus rodė 18 proc. gyventojų, o 2023 – 32 proc. 4 ir aukštesnio lygio rezultatus 2015 m. pasiekė 10 proc., o 2023 m. – 4 proc. suaugusiųjų.

Įgūdžių skirtumai, susiję su išsilavinimo pasiekimu ir lytimi.

Visose šalyse ir ekonomikose aukštesnis išsilavinimo lygis yra susijęs su geresniais raštingumo, skaičiavimo ir adaptyvaus problemų sprendimo įgūdžiais. Lietuvoje tarp 25–65 metų suaugusiųjų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, raštingumo rodikliai buvo 29 balais aukštesni nei turinčių vidurinį išsilavinimą (EBPO vidurkis: 33 balai), o turinčių vidurinį išsilavinimą – 22 balais aukštesni nei turinčių žemesnį nei vidurinį išsilavinimą (EBPO vidurkis: 43 balai).

Tačiau ši aukštesnių aukštąjį išsilavinimą turinčių suaugusiųjų gebėjimų tendencija ne visada galioja kitose šalyse. Pavyzdžiui, raštingumo srityje aukštąjį išsilavinimą turintys suaugusieji Lietuvoje surinko žemesnius balus nei suaugusieji, turintys vidurinį išsilavinimą Suomijoje.

Šie rezultatai signalizuoja apie švietimo kokybės problemas Lietuvoje. Šiandieniniai suaugusieji yra buvę moksleiviai ir studentai. Suaugusiųjų gebėjimai yra formalus mokymosi kokybės ir mokymosi visą gyvenimą motyvacijos, galimybių ir kokybės rezultatas.

Nepraleidžiame progos pasigirti, kad Lietuvos gyventojai yra vieni iš labiausiai išsilavinusių Europoje. Gebėjimų tyrimas to nerodo. Lietuvos gyventojai ne vieni labiausiai išsilavinusių, o vieni iš daugiausiai aukštojo mokslo diplomą turinčių Europoje. Kyla natūralios abejonės dėl studijų kokybės.

Lietuvos gyventojai – vieni iš labiausiai išsilavinusių Europoje

Aukšto lygio išsilavinimą turinčių 25–64 metų amžiaus gyventojų 2020 m. buvo 675,7 tūkst. – net 17,2 tūkst. daugiau nei 2019 m., ir jie sudarė 44,1 proc. visų 25–64 metų amžiaus šalies gyventojų. Ši dalis Lietuvoje nuosekliai didėja, palyginti su kitomis ES šalimis, esame vieni pirmųjų (ES 27 – 32,8 proc.).

Visuomenės vystymosi potencialą rodo jaunų išsilavinusių žmonių dalis. Europos 2020 strategijoje numatyta tikslą, kad ne mažiau kaip 40 proc. 30–34 metų amžiaus gyventojų turėtų aukštąjį ar jam prilygintą išsilavinimą, Lietuva jau viršijo – šio amžiaus aukšto lygio išsilavinimą turintys asmenys 2020 m. sudarė 59,6 proc. Ši dalis pastarąjį dešimtmetį išlaiko nuoseklaus didėjimo tendenciją.

5 pav. Lietuvos gyventojai – vieni iš labiausiai išsilavinusių Europoje. Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/lietuvas-svietimas-kultura-ir-sportas-2021/bendrieji-svietimo-rodikliai>

Kita vertus, Lietuvos suaugusieji palyginti vangiai dalyvauja mokymesi visą gyvenimą. Eurostato duomenimis, Lietuvos gyventojai užima penktą vietą nuo galo pagal tai, kiek suaugusiųjų nuo 25 iki 64 metų amžiaus per pastaruosius 12 mėnesių dalyvavo švietimo ir mokymo programose¹³.

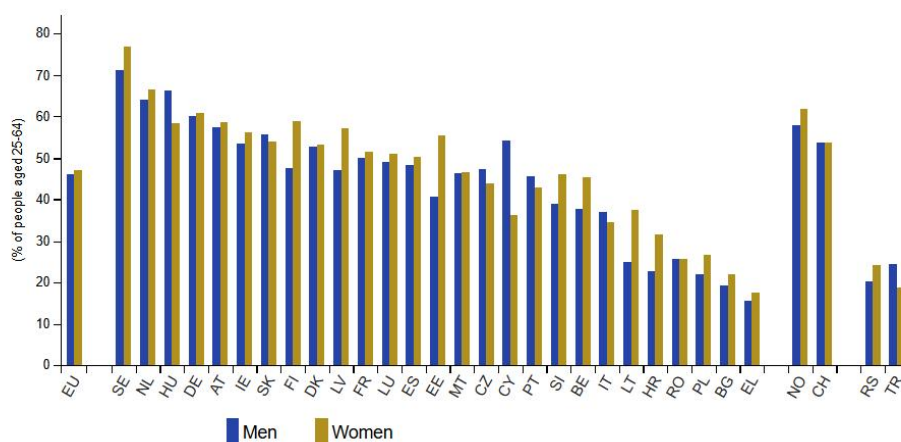
Kaip jau minėjau, problema ne tik ankstesnio mokymosi kokybė, dalyvavimas suaugusiųjų mokymosi programose, bet ir jų kokybė. Deja, ŠMSM suaugusiųjų mokymosi kokybės užtikrinimui neskiria reikiamo dėmesio.

Vidutiniškai visose dalyvaujančiose EBPO šalyse ir ekonomikose moterys raštingumo srityje pasižymėjo aukštesniais nei vyrai (3 balais), o vyrai –

¹³ Adult learning statistics. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Adult_learning_statistics#In_2022.2C_64.2_.25_of_adults_participated_in_informal_learning_in_the_EU

aukštesniais skaičiavimo įgūdžiais (10 balų) ir adaptyvaus problemų sprendimo įgūdžiais (2 balais). Lietuvoje pastebėtas reikšmingas 4 balų skirtumas moterų naudai raštingumo srityje; statistiškai reikšmingas 4 punktų skirtumas vyrų naudai pastebėtas skaičiavimo įgūdžių srityje, o statistiškai reikšmingas 3 punktų skirtumas vyrų naudai pastebėtas adaptyvaus problemų sprendimo srityje.

Participation rate in education and training by sex, 2022

6 pav. Vyrų ir moterų dalyvavimas mokymesi. Šaltinis https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Adult_learning_statistics#In_2022.2C_64.2_.25_of_adults_participated_in_informal_learning_in_the_EU

Kaip individuali gerovė ir pilietinis įsitraukimas yra susiję su įgūdžiais?

Įgūdžiai yra glaudžiai susiję tiek su individualia gerove (pvz., savarankiškai įvertinta sveikata ir pasitenkinimas gyvenimu), tiek su pilietiniu įsitraukimu (pvz., politiniu veiksmingumu, pasitikėjimu ir savanoryste). Daugelis žemos kvalifikacijos suaugusiųjų jaučiasi atitrūkę nuo politinių procesų ir jiems trūksta įgūdžių dirbti su sudėtinga skaitmenine informacija, o tai kelia vis didesnę susirūpinimą šiuolaikinėse demokratijose.

Suaugusieji, kurie pasiekė aukščiausius mokėjimo skalės lygius, žymiai dažniau nurodė didelį pasitenkinimą gyvenimu ir labai gerą arba puikią sveikatą nei suaugusieji, kurie pasiekė 1 lygį ar žemesnį, tiek Lietuvoje, tiek vidutiniškai visose EBPO šalyse.

Išvados

1. Tyrimo rezultatai rodo pavojingas tendencijas. Ypač neramu, kad adaptyvaus problemų sprendimo srityje net 46 % suaugusiųjų (EBPO vidurkis: 29 %) pasiekė tik 1 arba žemesnį mokėjimo lygį. Žemas raštingumo lygis net aukštąjį išsilavinimą turinčių gyventojų tarpe veda ne tik prie būsimų ekonominių problemų, bet prie žemo kritinio mąstymo lygio. Tai, savo ruožtu, atidaro duris populizmui, dezinformacijai ir melagienoms, leidžia manipuliuoti žmonėmis.
2. Pagal rezultatus galima daryti prielaidą, kad visoje švietimo sistemoje yra sisteminių problemų, nes suaugusiųjų gebėjimai daug priklauso ne tik nuo suaugusiųjų švietimo, bet ir nuo ankstesnio mokymosi formaliajame švietime.
3. Tyrimo rezultatai suponuoja, kad būtina keisti požiūrį į mokymąsi visą gyvenimą:
 - a. Politikams – vertinti suaugusiųjų švietimą kaip svarbią integralią visos švietimo sistemos dalį. Decentralizuoti finansavimą sukuriant regionines suaugusiųjų mokymosi programas.
 - b. Organizatoriams – užtikrinti mokymo ir mokymosi kokybę.
 - c. Verslui – sudaryti sąlygas dirbantiems tobulėti, atnaujinti įgūdžius ir persikvalifikuoti.
 - d. Individams – keisti požiūrį į mokymosi vertę sau ir visuomenei.
4. Reikia iš esmės padidinti suaugusiųjų švietimo finansinį, geografinį ir teminį prieinamumą.

3.2 Europos suaugusiųjų švietimo asociacijos ir Europos pagrindinių įgūdžių tinklo pareiškimas dėl PIAAC apklausos rezultatų

2024 m. gruodžio mėn. Europos suaugusiųjų švietimo asociacija (EAEA) ir Europos pagrindinių įgūdžių tinklas (EBSN) padarė bendrą pareiškimą dėl 2023 m. PIAAC apklausos rezultatų.

Organizacijos pritaria EBPO teiginiui dėl mokymosi visą gyvenimą svarbos, nes MVG yra didesnės lygybės, geresnės socialinės įtraukties, demokratijos ir konkurencingumo Europoje pagrindas. Organizacijos mano, kad nevienodas Europos Sąjungos *Įgūdžių tobulinimo iniciatyvos* (įgūdžių vertinimo, individualios mokymosi pasiūlos) įgyvendinimas išlieka pagrindine pažangos kliūtimi. EAEA ir EBSN nuomone, reikia novatoriškų strategijų šioms iniciatyvoms įgyvendinti.

Pareiškime rekomenduojama nacionalinėms ir regioninėms valdžios institucijoms imtis konkrečių veiksmų suaugusiųjų švietimo ir pagrindinių įgūdžių valdymo MVG sistemoje, neformalaus ir bendruomeninio mokymosi bei informavimo srityje ir stiprinant infrastruktūrą bei žmogiškuosius pajėgumus.

Stiprinant suaugusiųjų švietimo ir pagrindinių įgūdžių valdymą valstybės narės raginamos sudaryti išsamias ir darnias MVG strategijas, integruojančias suaugusiųjų švietimą ir pagrindinių įgūdžių ugdymą į nacionalinius švietimo, užimtumo, skaitmeninimo, sveikatos ir socialinės įtraukties planus. Tam būtinas įvairių ministerijų, sektorių ir institucijų bendradarbiavimas ir sutartinas darbas. Konstatuojama, kad dabar daugelyje šalių nepalankioje padėtyje esančių grupių socialinės įtraukties strategijose suaugusiųjų švietimui dėmesys neskiriamas. Rengiant strategijas valstybinis sektorius raginamas bendradarbiauti su pilietinės visuomenės organizacijomis ir paslaugų teikėjais, nes pastarieji yra svarbūs siekiant strategijas įgyvendinti veiksmingai.

Nacionalines ir regionines valdžios institucijas EAEA ir EBSN skatina atkreipti dėmesį į neformalųjį ir bendruomeninį mokymąsi, t.y., mokymosi galimybes bendruomenės aplinkoje. Svarbūs veikėjai įtraukiant sunkiai pasiekiamus besimokančiuosius, informuojant juos apie pagrindinių įgūdžių programas yra sveikatos centrai, socialinės tarnybos, bibliotekos, darbo biržos ir bendruomenės organizacijos, kitos visuomeninės organizacijos. Valstybės narės turėtų analizuoti, kaip jų teisinės ir finansinės sistemos skatina nepalankioje padėtyje esančių grupių mokymąsi ir dalyvavimą, šalina kliūtis, motyvuoti kurdamos ir įgyvendindamos paskatas, sprendžia įtaką įsitraukimui darančius psichologinius, socialinius ir finansinius veiksnius, užtikrina apčiuopiamą mokymosi naudą, pavyzdžiui, gyvenimo kokybės gerėjimą, karjeros perspektyvų didinimą ir asmenų gebėjimą geriau išlaikyti savo šeimas.

Nemažiau svarbi sritis, anot Pareiškimo autorių, yra infrastruktūros ir pajėgumų stiprinimas. Valstybės narės turėtų suteikti paramą įveikti tokioms mokymosi kliūtims kaip vaikų priežiūra, transporto suteikimas, kitų praktinių klausimų sprendimas. Atkreipiamas dėmesys į suaugusiųjų švietimu ir mokymusi užsiimančių suinteresuotųjų šalių ir institucijų pajėgumų didinimą priimant bei atnaujinant teisės aktus, užtikrinant nuolatinį finansavimą, skatinant mokymosi paslaugų ir technologijų naudojimo inovacijas. Reikšmingą vaidmenį suaugusiųjų mokymesi ir švietime vaidina mokytojų, pedagogų ir konsultantų įgūdžiai. Tik aukštos kompetencijos švietimo darbuotojai gali perteikti aukštos kokybės mokymosi patirtį ir veiksmingai konsultuoti sudėtingiausių poreikių turinčius suaugusius besimokančiuosius. Todėl EAEA ir EBSN rekomenduoja teikti pirmenybę mokytojų, pedagogų ir konsultantų profesionalizacijai.

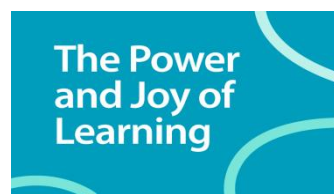
EAEA ir EBSN mano, kad būtina imtis skubių veiksmų, ir toliau ragins politikos formuotojus bei kitus subjektus (pvz., darbdavius) suteikti geresnes ir daugiau mokymosi galimybių.

Visas [Pareiškimo tekstas](#)

Informaciją pagal Europos suaugusiųjų švietimo asociacijos medžiagą parengė dr. Vilija Lukošūnienė.

3.3 Suaugusiųjų mokymosi 21 amžiuje manifestas. Kurkime besimokančią Europą, kurioje visi galėtų patirti mokymosi galią ir džiaugsmą!

...

Europos suaugusiųjų švietimo asociacija (EAEA), parengusi Manifestą, siūlo sukurti besimokančią Europą, kuri turi visus reikalingus įgūdžius, žinias ir kompetencijas pozityvios ateities kūrimui. EAEA, turinti 120 narių 43 šalyse, ragina dėti pastangas visoje Europoje spręsti šiuolaikinius iššūkius per suaugusiųjų mokymąsi ir švietimą.

Pirmoji Manifesto versija buvo parengta 2016 metais (ji yra ir lietuvių kalba, vertė prof. Vincentas Dienys). 2019 metais Manifestas buvo atnaujintas. 2024 m. birželio mėn. Pasirodo trečioji Manifesto versija, atnaujinta pagal esamą suaugusiųjų švietimo ir mokymosi situaciją. Šiuo metu (2025 m. gegužės mėn.) Manifestą galima skaityti anglų ir dar 6 kalbomis.

Manifeste pabrėžiama, kaip suaugusiųjų mokymasis ir švietimas keičia gyvenimus ir visuomenes, skatindamas pasitikėjimą savimi, socialinius ryšius, geresnę sveikatą ir dar daugiau. EAEA taip pat kviečia švęsti mokymosi džiaugsmą, pabrėždama jo vertę kiekvieno žmogaus gyvenime.

Manifestas skirtas Europos, nacionaliniams ir regioniniams politikos formuotojams, siekiant parodyti suaugusiųjų mokymosi ir švietimo naudą. Manifeste pristatomi devyni dabartiniai Europos iššūkiai, kuriuos suaugusiųjų mokymasis padeda spręsti.

Taika ir demokratija. Suaugusiųjų mokymasis ir švietimas suteikia saugią erdvę aktyvaus pilietiškumo ugdymui, senų tradicijų tiesti tiltus ir jungti žmones per sienas puoselėjimui.

Aplinkos tvarumas ir perėjimas prie žaliosios ekonomikos. Suaugusiųjų mokymasis prisideda prie tvarumo puoselėjimo suteikdamas įgūdžių, žinių ir kompetencijų, teikdamas informaciją, skatindamas diskusijas ir kūrybiškumą - gyvenimo būdo pokyčiams, naujų projektų ir metodų, būtinų perėjimui prie žaliosios ekonomikos ir tvaraus vystymosi rengimui ir atradimui.

Gyvenimo įgūdžiai. Suaugusiųjų mokymasis ir švietimas suteikia būtinų gyvenimo įgūdžių (raštingumo, skaičiavimo, skaitmeninius ir kalbinius) ir platų spektrą pagrindinių, kasdieniniame gyvenime žmogui reikalingų, kompetencijų (finansinį, sveikatos, žiniasklaidos priemonių naudojimo ir pan. raštingumą).

Gera savijauta ir atsparumas. Įrodyta, kad suaugusiųjų mokymasis ir švietimas suteikia žmonėms daugiau pasitikėjimo savimi ir savarankiškumo, galimybę įgyti svarbių gerovės ir atsparumo įgūdžių, padedančių kontroliuoti savo gyvenimą ir įgyvendinti asmeninius bei socialinius pokyčius.

Įtrauktis, įgalinimas ir socialinis teisingumas. Suaugusiųjų mokymasis ir švietimas atlieka esminį vaidmenį skatinant socialinį teisingumą, priimant įvairovę ir skatinant įtrauktį. Tyrimai rodo, kad nepalankioje situacijoje esantys suaugusieji įgyja galimybę tobulėti, geresnes įsidarbinimo perspektyvas ir aukštesnę gyvenimo kokybę.

Užimtumas ir darbas. Suaugusiųjų švietimas ir mokymasis skatina įsigyti naujų įgūdžių ir kompetencijų profesiniam tobulėjimui, reikalingu įsidarbinti aukštesnės kokybės darbo vietose, padeda sklandžiai pereiti iš nedarbo / neveiklumo į darbą. Besimokantys darbuotojai yra kūrybiškesni ir produktyvesni.

Skaitmeninimas. Suaugusiųjų švietimas padeda panaikinti skaitmeninę atskirtį ir suteikia asmenims skaitmeninių kompetencijų, kurios yra labai svarbios asmeniniam pasitenkinimui, įsidarbinamumui, socialinei įtraukčiai ir aktyviam pilietiškumui.

Demografiniai pokyčiai ir migracija. Suaugusiųjų mokymasis ir švietimas vyresniame amžiuje yra veiksnys ugdant ir palaikant kognityvinius ir socialinius gebėjimus. Svarbus suaugusiųjų mokymosi ir švietimo vaidmuo teikiant prieinamas mokymosi galimybes migrantams ir prieglobsčio prašytojams.

Suaugusiųjų mokymasis ir švietimas bei Europos ir tarptautinė politika. Suaugusiųjų mokymasis ir švietimas yra būtini įgyvendinant daugumą Europos ir tarptautinės politikos strategijų ir tikslų ekonomikos augimo, užimtumo, inovacijų, lygybės, socialinės sanglaudos, aktyvaus pilietiškumo, skurdo mažinimo, klimato kaitos, vidaus rinkos, migracijos, taikos ir kitose srityse.

Trumpasis Manifesto variantas

[The new Manifesto for Adult Learning in the 21st Century. Summary of nine key focus areas](#)

Pilnas Manifesto tekstas

[The new Manifesto for Adult Learning in the 21st Century: The Power and Joy of Learning](#)

Informaciją pagal Europos suaugusiųjų švietimo asociacijos medžiagą parengė dr. Vilija Lukošūnienė

3.4. „Epale“ aktualijos

...

DR. VILIJĄ LUKOŠŪNIENĖ,
LSŠA PROJEKTOINĖS VEIKLOS EKSPERTĖ,
„EPALE“ AMBASADORĖ

3.4.1 „Epale“ platformai DEŠIMT metų! Švęskime kartu

2025 metais suaugusiųjų švietimo ir mokymosi platformai „Epale“ sukanka dešimt metų.

„Epale“ pasiekimai.

Tikriausiai nedaug Lietuvoje yra suaugusiųjų švietėjų, nežinančių, kas yra „Epale“, kaip ja naudotis ir kokia jos vertė suaugusiųjų švietimo sektoriui.

Oficialiame kvietime švęsti Jubiliejinę sukaktį teigiama, kad per 10 metų platforma tapo gyvybinga suaugusiųjų mokymosi specialistus visoje Europoje jungiančia bendruomene. „Epale“ šiandien–vieta, kur įvairiomis formomis (skaitmenine, „gyvais“ susitikimais) suaugusiųjų švietėjai praktikai, tyrėjai, mokslininkai, politikos formuotojai mokosi vieni iš kitų, dalijasi ištekliais, diskutuoja, pristato inovacijas ir nuosekliai formuoja suaugusiųjų mokymosi praktiką visoje Europoje.

Didžiausias „Epale“ pasiekimas–gebėjimas peržengti geografines, kalbines ir regionines ribas bei nutiesti bendradarbiavimo tiltus tarp skirtingo amžiaus, išsilavinimo, mokslinių laipsnių platformos dalyvių, kilusių iš skirtingų kultūrų ir dirbančių įvairiose kultūrose, kuriuos vienija meilė suaugusiųjų švietimui ir siekis, kad jis būtų kuo veiksmingesnis, patrauklesnis ir nuolat tobulėjantis.

LSŠA sąsajos su „Epale“.

Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija gali didžiuotis, kad visus 10 metų buvo kartu „Epale“. Pakviesta prisijungti prie platformos dar tada, kai buvo kuriama „Epale“ koncepcija, LSŠA palaikė ir dabar palaiko platformos veiklą.

Pačioje pradžioje LSŠA indėlis buvo Išteklų bibliotekos pildymas: ieškojome šaltinių andragogikos temomis, raginome ir skatinome LSŠA narius jungtis prie platformos, kelti savo praktinės ir mokslinės veiklos medžiagas. Vėliau, kai „Epale“ Lietuvoje koordinuojanti įstaiga Švietimo mainų paramos fondas kūrė „Epale“ ekspertų komandą, dauguma jos narių (įvairiais laikotarpiais nuo 5 iki 7) buvo LSŠA nariai.

Sunku suskaičiuoti, kiek informacijos vienetų apie „Epale“ galimybes per prabėgusius 10 metų pristatyta LSŠA nariams ir kokiomis formomis: publikacijos „Savišvietoje“, „gyvi“ pristatymai LSŠA narių susitikimuose „Pievelių šnabždesiai“ ir Baltijos šalių andragogų mokyklose, mokymo seminaruose muziejininkams ir profesinio rengimo specialistams, nuotoliniai pristatymai atskirų LSŠA skyrių susirinkimuose...

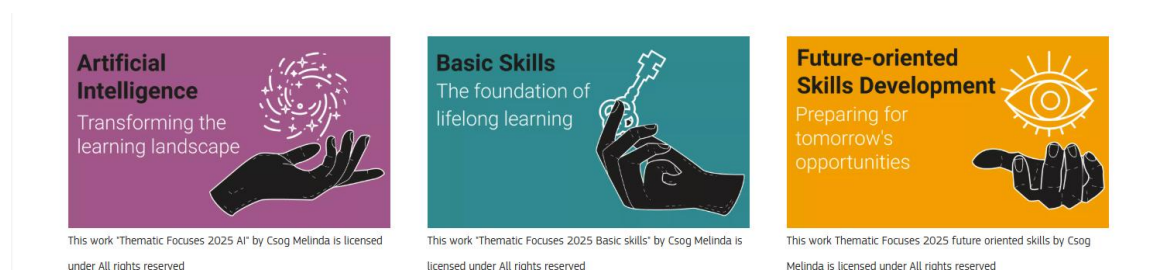

Nelengva viską ir išvardinti, bet tikrai esame verti švęsti „Epale“ jubiliejų kartu.

*Akimirka iš bendro LSŠA ir „Epale“ renginio–2022 m. suaugusiųjų mokymosi savaitės sutiktuvių.
LSŠA archyvo nuotrauka*

3.4.2 „Epale“ teminės kryptys 2025 metams

2025 m. „Epale“ teminės kryptys atspindi suaugusiųjų mokymosi ir švietimo ateitį šiuolaikiniame sparčios technologinės pažangos ir besikeičiančių darbo jėgos poreikių laikmetyje. Teminės kryptys atitinka Europos Komisijos 2024-2029 m. prioritetus ir „Epale“ bendruomenės įsipareigojimą puoselėti suaugusiųjų mokymąsi ir švietimą visoje Europoje.

Pirmoji teminė kryptis. Dirbtinis intelektas. Mokymosi transformacija.

Dirbtinis intelektas atėjo į visą švietimo sritį, taip pat ir į suaugusiųjų švietimą. Neabejotinai, dirbtinis intelektas keičia suaugusiųjų švietėjų požiūrį į savo veiklą ir jos turinį. *Mokymasis tampa prieinamesnis ir asmeniškesnis nei bet kada,*– teigiama teminės krypties pristatyme. Dirbtinis intelektas plėtojant suaugusiųjų švietimą gali padėti naikinti tradicines mokymosi kliūtis ir siūlyti novatoriškus sprendimus įvairaus išsilavinimo ir gebėjimų besimokantiejiems. Teminės krypties pristatyme pabrėžiama suaugusiųjų švietėjų pareiga užtikrinti, kad dirbtinio intelekto naudojimas skatintų įtrauktį, mažintų esamus išankstinius nusistatymus.

Ką darys „Epale“? Nagrinės būdus, kaip užtikrinti, kad mokymasis naudojant dirbtinį intelektą **gerbtų žmogaus orumą ir kartu skatintų įtrauktį.**

Antroji teminė kryptis. Pagrindiniai įgūdžiai. Visą gyvenimą trunkančio mokymosi pagrindas.

*Raštingumas, skaičiavimas, pagrindiniai skaitmeniniai įgūdžiai - tai daugiau nei tik pagrindiniai įgūdžiai, jie yra **raktas į kiekvieno žmogaus visapusišką potencialą** besivystančiame skaitmeniniame amžiuje,*–teigiama teminės

kryptiespristatyme. Naujausi PIAAC duomenys rodo, kad reikia skubiai šalinti pagrindinių įgūdžių spragas visoje Europoje ir ragina imtis veiksmingesnių intervencijų. Teminė kryptis siejasi su pagrindinėmis Europos Sąjungos iniciatyvomis: individualiomis mokymosi sąskaitomis ir kvalifikacijos tobulinimo keliais, kurių pagrindas yra pagrindiniai įgūdžiai.

Ką darys „Epale“? Ji kviečia analizuoti naujoviškus metodus, kuriuos taikant mokymasis taptų patruaklesnis, aktualesnis ir veiksmingesnis, ypač suaugusiems, patyrusiems nesėkmę tradicinėje mokymosi aplinkoje.

Trečioji teminė kryptis. Į ateitį orientuotas įgūdžių ugdymas. Pasirengimas rytojaus galimybėms.

Raktinis teminės krypties klausimas: *kaip parengti besimokančiuosius dar neegzistuojančioms darbo vietoms?* Atsakant į jį turi būti atidžiai ir giliai analizuojama pažangiųjų įgūdžių situacija ir daromos išvados, kaip sujungti juos ir žmogiškąjį potencialą, kad būtų parengta darbo jėga ateičiai. Ugdant ateičiai pasirengusį žmogų, tobulinant ateities veikloms reikalingus įgūdžius daugiausia dėmesio turi būti skiriama besimokančiųjų parengimui dirbti besikeičiančioje darbo rinkoje ir jų asmeniniam pasirengimui dinamiškai karjerai.

Ką darys „Epale“? „Epale“ bus nagrinėjami tokie aktualūs klausimai kaip: *Kokie yra patikimiausi įgūdžių numatymo metodai ir priemonės? Kokie yra dabartiniai metodai? Kaip juos galima integruoti į suaugusiųjų mokymosi praktiką?* Bus apžvelgiami ir analizuojami naujausi tyrimai ir ateities tendencijų analizės.

2025 metų teminių kryptių klausimai „Epale“ bendruomenėje bus nagrinėjami įvairiais formatais, įskaitant tinklaraščio įrašus, naujienų straipsnius, tinklalaidės, naujienlaiškius ir išteklių rinkinius.

„Epale“ kviečia prisidėti prie šių temų nagrinėjimo aktyviai dalyvaujant ir įkvėpiant kolegas iš visos Europos, kartu kuriant įtraukesnes, tvaresnes ir novatoriškesnes suaugusiųjų mokymosi galimybes visoje Europoje!!!

Išsamiau susipažinti su 2025 m. teminėmis kryptimis, galima šiame [puslapyje](#).

Savišvieta

LIETUVOS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO
ASOCIACIJOS LEIDINYS

2024 (2)

